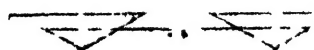

ીવાને અજવાળે અને ઉઘાડે માટે વાંચવી નહિ.

શ્રાવકની આલોચના.

(ઉપદેશી સંગ્રહ સાથે).

મંશેષક

મોતીલાલ મનસુખરામ શાહ.

મહાઉપદેશમાળા '૧' ગ્રંથાલય 'ત્રીપ', પ્રાણી
હિંસા અને પ્રાણી જોગ- નિષેધક' વગેરેના રૂપે.

અમદાવાદ.

આ ત્રીજી આવૃત્તિ
મંથકતાની મંજુરીથી
વિનામૂલ્ય વહેંચવા માટે પ્રસિદ્ધતા.
શાહ ચાંપશી બારા.
કચ્છ-દેસલપુર.

ઈ. સ. ૧૯૧૨.

મૂલ્ય સદુપયોગ.

પ્રત ૨૦૦૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૩૯-૧૮

પૃ૨૧: ૪૨૯૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૫૧૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જ્ઞાનકાંડ સુત્રાચલ

વિષય ૫૨૪:૪૪૬૫

પ્રસ્તાવના.

આપણે જીવ, પૂર્વ કરેલા અનંત ભવના કુટુંબ સંબંધ, દેહ સંબંધ, પરિગ્રહ સંબંધ વોસરાવ્યા વીના આવ્યો છે; તથા લક્ષ-ચોરાશી જીવાજેનીને હણી હોય-બાધા પીડા ઉપજવી હોય તેની મારી માગ્યા વીના આવ્યો છે. તેમજ આ મનુષ્યભવે પણ લક્ષ-ચોરાશી જીવાજેનીને હણી હોય, અનેક પ્રકારે બાધા પીડા ઉપજવી હોય તથા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ માંહી અતિચારાદિ દોષ લાગ્યા હોય તેનાથી નિવર્ત્યો નથી. માટે આ સર્વ દોષોની આલોચણા કરવી એ દરેક જૈન ધર્મીનું મૂખ્ય કર્તવ્ય છે. આવી આત્મા શુદ્ધ કરવાની રૂઢી તક એટલે મનુષ્યભવ ફરી મળવો દુર્લભ છે. શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં કહ્યું છે કે:—

દુલ્લહે સલુ માણુલે મલે । ચિર્ કાલેગચિ સચ્ચ પાણિગં ॥

ગાઢાય વિવાગ કમ્મુણા । સમયં ગોચમ મા પમાયણ ॥

અર્થ:—ગાઢાં કર્મ વિપાકના લીધે સઘળા અપુન્યવંત પ્રાણીને ધણા કાળ સૂચી મનુષ્યનો ભવ પામવો દુર્લભ છે; માટે હે જૈન ! ધર્મના કાર્યમાં સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કરવો.

માટે સર્વ શ્રાવક-શ્રાવિકાઓએ સાવધ થઈ આ આલોચણા દર વર્ષે સંવત્સરીના દિવસે અવસ્ય એક વખત તો સાધુજી-સાધ્વીજી પાસે વંચાવી સાંભળી લાગેલા દોષોનું પ્રાયશ્ચિત લેવું જોઈએ. કદાપિ સાધુજી-સાધ્વીજીની જોગવાઈ ન મળે તો કોઈ વડેરા શ્રાવક પાસે વંચાવવી અગર પોતાની મેળે વાંચવી જોઈએ. અને મરણાંત (મરણ+અંત) વખતે તો અવસ્ય સાધુજી-સાધ્વીજી પાસે વંચાવી પોતાના સર્વ પરિગ્રહ તથા પોતાની કાયા ઉપરથી મોહ ઉતારી તેને વોસરાવવાં (તજવાં) જોઈએ, તથા તેમાં લખ્યા પ્રમાણે પચ્ચખાણુ કરવાં જોઈએ; જેથી ક્રિયા ચાલી આવે નહિ.

શ્રાવકની આલોચણા.

શ્રીચિત્રાગાયનમઃ શ્રી સુશ્રાવકને સઘળાં પાતિક ટાળવાને અર્થે મરણુ પર્યંત જ્ઞાન, 'દર્શન, ચારિત્ર, તપમાંહી અતિચારાદિ દુષ્ટ દોષ લાગવે કરી કોઈ રૂપગુણુ--ઉત્તર ગુણુની વિરાધના થઈ હોય તે અનંત સિદ્ધ કેવળીની સામે શુરૂની સામે, આત્માની સામે આળોવું છું.

શ્રી નમો અરિહંતાણુ, નમો સિદ્ધાણુ, નમો આચરિયાણુ, નમો ઉવઝાયાણુ, નમો લોએ સંવ સાહૂણુ. પછી ચત્તારિમંગળાં કહેવું. પ્રથમ જીવને વિચારવું જે-મારો આત્મા અનાદિ કાળનો સંસાર માંહી નૃતકાર નટુઆની પેરેઅનેક રૂપ અનેક છાંદે પ્રવર્ત્યો; એમ અનંત કોટાનકોટી લવ થયા પરંતુ જન્મ, જરા, મરણરૂપ મહાવેદના-દુઃખનો પાર આવ્યો નહિ. વળી હે આત્મનૂ ! તેં ત્રસ-સ્થાવર મધ્યે રહ્યા થકાં સ્ત્રી-પુરૂષ-નપુંસકપણે, સઘન-નિર્ધનપણે, ઉંચ-નીચપણે, સુભાગી-દુર્ભાગીપણે, પશુ-પંખીપણે, સુરૂપ-કુરૂપપણે, રંક-રાજપણે, દેવ-દેવીપણે, નર્ક-નિગોદપણે, સઘળા જીવ સાથે સગપણુ નિષજાવ્યાં; સંબંધ કર્યા. જેવાકે:—માતાપણે, પિતાપણે, ભાઈપણે, બેનપણે, સ્ત્રીપણે, સ્વામીપણે, પુત્રપણે, પુત્રીપણે, દાસપણે, મિત્રપણે, શત્રુપણે, અનંતી વાર અવતાર કર્યા. અને એ મારો શત્રુ, એ મારો મિત્ર, એમ મમત્વ લાવે ચૌદ રાજલોકનાં સ્થાનક અનંત પુદ્ગલ પરાવર્તને કરી પરિભ્રમણુ

૧. સમઢીત. ૨ પાંચ મહાવ્રત એ મુળગુણુ અને બાકીનાં બધાંવ્રતો ઉત્તરગુણુ

કરતાં સ્પર્શી આવ્યો પણ સમકીત વિના કાંઈ ગરજ સરી નહિ. માટે હે આત્મન્ ! હમણાં તુજને પૂર્વ ભવના પુન્યોદયે અને શ્રી ગુરુદેવની કૃપાવડે શ્રી જીનેંદ્રનો ધર્મ મળેલો છે તેથી પ્રમાદ, ગાફલપણું છોડી તું તારું આત્મસાર્થક કર; કારણ કે એ વિત્તરાગનો ધર્મ, શ્રદ્ધા, પડપણા અને સ્પર્શ-માની જોગવાઈ ફરી મળવી દુર્લભ છે. અને એ સંસારી સંબંધ માત, પિતા, ભાઈ, બેન, પુત્ર, સ્ત્રી, દાસ, દાસી, મિત્ર, સસરાદિક જ્યારે તને મસ્તકાદિકની પીડા, જવર, શૂળાદિક રોગ ઉપજે તે વારે તે રોગોથી મૂકાવવા તેઓ સમર્થ નથી. તથા મરણ આવ્યે તારું કોઈ શરણ નથી. એવો માયા-કલ્પિત સંબંધ જાણી તેનાપર મૂંઝાલાવ ન રાખવો. તથા ક્ષેત્ર, ઘર, રૂપું, સોનું, ગાય, ભેંસ, બકરી, બળદ, થાળી, કચોળાં, કળસ, કરંડિયા, પુષ્કળ ધન-કણ, રત્ન, મણી, મોતી, શંખ, શીલા, પરવાળાં ઇત્યાદિક તે પણ તારું કોઈ શરણ નથી. વળી આરંભ ને પરિશ્રદ્ધ થોડો ને ઘણો, સચેત ને અચેત, હળવો ને ભારે, સુદૃઢ ને બાદર, અભ્યંતર ને બાહ્ય--તે મહા દુઃખકારી, મહા અનર્થકારી, મહા પાપનું મૂળ, મહા દુર્ગતિનો વધારણહાર, મહા કામ-ક્રોધ-માન-માયા-લોભ કષાયનો સ્વામી, મહા અજ્ઞાની, મોહ-મરછર-રાગ-દ્વેષનું મૂળ, દસ વિધ જાતિ ધર્મ રૂપ કલ્પવૃક્ષ તેનો દાવાનળ, મહા ન્યાય-ક્રિયા-ક્ષમા-સતોષનો નસાડણહારો.

૧ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ-પડ્ શત્રુએ અભ્યંતર [ભાવ] પરિશ્રદ્ધ છે અને ઘર, વાડી, પૈસા, આલુપણુ વીગરે બાહ્ય (દ્રવ્ય) પરિશ્રદ્ધ છે.

મહા બોધબીજ સમકીતનો દેણુહારો, મહા સંજમ--સંવર--
 પ્રદાયર્યની ઘાતનો કરણુહારો; મહા જન્મ--જરા--મરણુ--ભયનો
 દેણુહારો, મહા મોક્ષ માર્ગના વિઘ્નનો કરણુહારો, કડવાં કર્મ
 વપાક ફળનો દેણુહારો, મહા અનંત સંસારનો વધારણુહારો,
 મહા પાપી, પાંચ ઇંદ્રીના તેવીશ વિષય^૧રૂપ વૈરી તેનો પોષણુ-
 હારો, મહા ચિંતા--સોગ સાગરનો વધારણુ હારો, મહા અનંત
 તૃષ્ણા--વિષય વેલનો સીંચણુહારો, મહા કૂડ કપટનો નગર,
 મહા ^૨વહ-ખંધ--કળેશનો આગાર, મહા ગારવ, યોગતિ
 કર્મ ખંધનો ^૩મદાર, મહા મંદ બુદ્ધિનો આદર, સર્વ સાધ
 નિર્ઋથનો નિંદનીક, સર્વ જીવ લોકના વિષે એ સરખો બીજો
 દોષ નથી, મોહ પાસ પ્રતિખંધ, ઇહ લોક--પરલોક સુખ
 રહિત, ^૪પાંચ આશ્રવનો ^૫આગાર, મહા અનંત દારણુ--કરકસ-
 કઠોર દુઃખ, અશાતા, ભયનો દેણુહારો, અસાસ્વતો, અત્રાણુ,
 અશર્ણુ, ઇત્યાદિક દુઃખનો કારણીક જાણી એની વાંચા છાંડવી.

વળી આ ઉદારિક શરીર મળમૂત્રનું ભાજન, ચામડીએ
 વીંટ્યા હાડકાનું પીંજર, ફૂટેલા હાંઘા સરખું, અશુચી અને
 દુઃખનું સ્થાનક. જુના-કોહેલા વસ્ત્ર સરખું, કમિયાદિક જીવની

૧ (૧) શ્રોતેંદ્રીના ૩ વિષય--સચેત, અચેત, મિશ્ર; (૨) ચક્ષુ
 ઇંદ્રીના ૫ વિષય--કાળો, લીલો, રાતો, પીળો, ઘોળો; (૩) ઘ્રાણેંદ્રી
 ના ૨ વિષય--મુર્ચ્છિગંધ, દુર્મિગંધ; (૪) રસેંદ્રીના (૫) વિષય--
 તીખો, કડવો, કસાયલો, ખાટો, મીઠો; (૫) સ્પર્શેંદ્રીના ૮ વિષય--
 દળવા, ભારે, સુંવાળો, ખરખરો, ટાઢો, ઉનો, લુખો, ચોપડો-
 ૨ વધ કરવો, મારવું. ૩ મદારી હશે? ૪ પ્રાણાતિપાત, મૃપાત્રાદ,
 અહવાદન, મૈથુન અને પરિગ્રહ. ૫ ધર.

કોથળી, પીત પ્રકોપ-વાયુપ્રકોપ-પ્લેશ્મ, સન્નિપાત, વ્યાધિ-
પ્રકોપ વેદનાએ પીડયું, મહા માઠે રોગે તથા જતએ કરી
જીર્ણ; વળી વિશેષે સ્ત્રીનું શરીર તો દેખતાંજ લજ્જનમણું,
સદાકાળ દુર્ગંધવાળું, અખત્ર, અશુચીવાળું, અપવિત્ર, મળમૂત્રનું
ધર, એવું શરીર જાણી એ ભાજનથી મોડ ઉતારી, પોતાનું
સ્વરૂપ નિર્વિકલ્પ, સર્વ વિકારથી વેગળું જાણી જે મહાપુરુષ
નિર્મળ પંચ મહાવ્રત ધારણ કરે તેને ધન્ય ! તથા મૂળ ગુણ-
ઉત્તરગુણ ધારી શ્રાવક-જેઓ શીયલવંત, સત્યવાદી, ન્યાયવંત,
નીતિવંત, ક્ષમાવંત, ધૈર્યવંત, પાપ ભીરૂ, લજ્જનવંત, શીતળ
વાણી વદનાર, ગુણગ્રાહી, પરદુઃખ ભંજન, દાતા, પુન્યાત્મા,
વનિત, કલ્યાણ બુદ્ધિ-ઉપગાર બુદ્ધિવાળા, દીપક સમાન, ગંભીર
નમ્રણા^૧, ખમણા^૨, સરળ સ્વભાવિક, વાછલ્યકારી^૩ તથા ચતુ-
વિધ સંઘના અનુચર^૪ છે એવા શ્રાવકને ધન્ય છે !

હું અભાગી, દુષ્ટ, ખગબુદ્ધિનો ધણી, નીચ, છિદ્રગ્રાહી,
અવગુણગ્રાહી, હઠીલો, વ્યસની, અલ્પ બુદ્ધિવંત, નિર્દય, આશા-
ગુલામ, વિષય લિખારી, ગુણનો દ્વેષી, અવગુણનો પ્રેમી, આપ-
મતલબી, વિષય લાલચી, રસલપટ, નિર્લજ્જ, દુષ્ટાત્મા, ગર્વવ
(ગધેડા) તુલ્ય, ગુણચોર, વિશ્વાસઘાતી, સ્વામી દ્રોહી, પાપી,
આત્મઘાતી, કલેષી, મમત્વી, અવગુણ ભંડાર, સ્વછંદ વિહારી,
જન્મોજ્જ્વલ આત્મકાર્ય વીણસાડી અવળે માર્ગે ચાલ્યો તે માટે
આજ પરમ શુભ શ્રીવિતરાગનો માર્ગ પામી, સકળ સંબંધ
મૂઠો અને અસ્થિર જાણી, પાપથી પાછાં પગલાં ભરી, આત્મા-

૧ નમ્રતાવાળા. ૨ ક્ષમા ગુણવાળા. ૩ સ્વધર્મીના વિનય,
ભકિત વીગરે કરનાર. ૪ શેવક.

ને વિશુદ્ધ કરવા લણી, સંભારી સંભારી, વિચારી વિચારી, ધારી ધારી, સર્વ દોષ નિવારણુઃ—

મારા જીવે ખાટફી, ચડીમાર, મચ્છીમાર, ધીવર, કોળી, લીલ એ અનાર્ય લવના વિષે જીવહિંસા કરી—કરાવી હોય; કાજી, મુદ્દાના લવે મંત્ર પઢ્યા હોય, જીવ માર્યા હોય; કોટ-વાળના લવે બંધીવાનને બંધીખાને નાખ્યા હોય, ભૂખે માર્યા હોય, શુળીએ દીધા હોય; પુરમાંધામીના લવે નારકીને માર માર્યા હોય; કુંભારના લવે નીંલા પચાવ્યા (પકાવ્યા) હોય; તેલી (ધાંચી)ના લવે તલ પીડ્યા હોય; હાળી (ખેડુત)ના લવે હળ ખેડ્યાં હોય, પૃથ્વી ખોદી હોય, બગદને ભૂખે માર્યા હોય, સૂડ-નિંદણુ કઢાવ્યાં હોય; શેલડીના વાઢ પીલાવ્યા હોય; કપાસ લોઢાવ્યા હોય; માળીના લવે રોપ રોપાવ્યા હોય, ફૂલ તોડ્યાં હોય; રંગારાના લવે રંગણુપાસ, અગ્નિના આરંભ કીધા હોય; લોઢા--ત્રાંખાની ધાતુની ખાણ ખણાવી હોય, ધાતુવાદીના કસળ કર્યા હોય; હિંસક જીવ જેવા કે--સકરા, સમળી, વાઘ, ચિત્તા, શ્વાન, મંજર, સર્પ, ગરોળી ઇત્યાદિકના લવના વિષે જીવહિંસા કરી હોય; સૂયાણીના લવે સુવાવડ કર્મ આચર્યા હોય, ગર્ભ ગળાવ્યા હોય; વહાલાના વિયોગ પાડ્યા હોય; સાધુ-શ્રાવકનાં મત લેઈને ભાગ્યાં હોય; મુળશુણુ-ઉત્તરશુણુ વિરાધ્યા હોય; ઇત્યાદિક કોધે, માને, માયાએ, લોભે, લાલચે, હાસ્યે કરી, કદામહે કરી, હકુ-પ્રમાદે કરી, જન્મોજન્મ પાપકર્મ ઉપરાજ્યાં હોય તે સર્વ આત્માની સાખે, સિદ્ધની સાખે, શુદ્ધની સાખે મારે તરસમિછીમી દુકડડં. (નિષ્ફળ હોજ્યો.)

હવે મારા તરણ તારણ-અધમ ઉધારણ-ભરદુઃખ ભંજન-
એકાંત હેતના કરણહારા ધર્મગુરૂ, ધર્માચાર્યજીએ—મુજને
ન્યાય કરવાને મહેરબાન થઈને મુજ અપરાધીને સુકૃત ક્રમાણી-
રૂપ પુંજ સખગ સંવરકરણી બતાવી પણ મારી સમજણ માફક
છતી શક્તિ પ્રમાણે મૂળગુણ-ઉત્તરગુણ-વ્રત-પચ્ચાણ—
નિયમની મર્યાદા કરી છે તે પાંચ આચાર સંબંધી જે કોઈ
અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર દોષ લાગ્યો હોય તે
આજોવું છું:—

હવે આંહીઆં સાત સુત્રો ક્ષેત્ર વિશુદ્ધના કહેવા તેની
વિગત:—નમો અરિહંતાણું એ પાંચ પદ કહેવાં; નિજ્યુત્તો
આયાહિણું, પયાહિણું, વંદામિ, નમંસામિ, સકારેમિ, સમાણે-
મિ, કહ્યાણું, મંગળાં, દેવઈયં, ચેઈયં, પજ્જનુવાસામિ; પછી
ઈરિયાવહિનો પાઠ કહેવો; પછી તરસઉત્તરીનો પાઠ કહેવો;
પછી ઈરિયાવહીનો કાઉસ્સગ કરવો તથા કરાવવો; પછી લોગ-
સ્સનો પાઠ કરવો. પછી નમોથ્યુણું, અરિહંતાણું, ભગવંતાણું,
ભવસંપત્તાણું, (૧) ણીણું નમોથ્યુણું જ્યવંતા વિહરમાન
ભગવત્તને કહેવું. નમોથ્યુણું, ભવ સંપાવિઉ કામસ્સ (૨). ત્રીજું
નમોથ્યુણું પોતાના ધર્માચાર્યને કહેવું પછી આલોચણા કરવી--
કરાવવી. પ્રથમ શ્રી કેવળી ભાષિત આગમ સૂત્ર જ્ઞાનાદિક-
ના વિષે જવાબદાર, ઇત્યાદિક અતિચાર દોષ લાગ્યો તે આ-
જોવું છું:—

આઘાં પાછાં સૂત્ર ભણવે કરી (૧), ઉપયોગ રહિત સૂત્ર
ભણવે કરી (૨), હીણ અક્ષર ભણવે કરી (૩), અધિક અક્ષર

ભણવે કરી (૪), પદ હીણું ભણવે કરી (૫), વિનય રહિત
 ભણવે કરી (૬) જોગ હીણપણે ભણવે કરી (૭) શુદ્ધ ઉચ્ચાર
 રહિત ભણવે કરી (૮), અવનિતને સૂત્ર ભણાવવે કરી (૯),
 પ્રમાદપણે ભણવે કરી (૧૦), ચાર^૧ અકાળે સૂત્રની સઝાય
 કરવે કરી (૧૧), ચાર કાળે સૂત્રની સઝાય અણુ કરવે કરી
 (૧૨), ઉદારિકાદિક^૨ અસઝાયે સઝાય કરવે કરી [૧૩], સઝાય
 વખત સઝાય અણુ કરવે કરી (૧૪), એ યૌદ અતિચાર માંહેલો
 જે કોઈ અતિચાર સેવ્યો હોય, સેવરાવ્યો હોય, સેવતાં પ્રત્યે
 અનુમોદો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે
 મિદ્ધીમી દુકકડં. તથા જ્ઞાનવાંત પુરૂષના અવર્ણવાદ^૩ બોલ્યા
 હોય, જ્ઞાની સાથે ખોટા વિવાદ-ઝગડા કર્યા હોય, ^૪પાઉસ-
 ભાત ધર્યો હોય, તથા તેના ખોટા વાંક દીકા હોય, ઉપગાર
 જોળવ્યા હોય, જ્ઞાન ભણતાને અંતરાય પાડી હોય, જ્ઞાનાવર્ણી
 કર્મ ખંધાય એવાં આચરણ આચર્યા હોય; તથા પોતાની હકૂં,
 કદાગ્રહે, વંકાઈપણે, ધિક્કાઈપણે, અસમજણપણે, દુષ્ટબુદ્ધિએ
 કોઈ સિદ્ધાંત વચન ઉતાર્યું હોય, વિપરીતપણે પડ્યું હોય,
 સિદ્ધાંત વચનની ઉપહાસ્યાદિ અવહેલણા કરી હોય; ઇત્યાદિક
 અવિનય, ^૫અશાતના, અલક્ષિત થઈ હોય, મને કરી, વચને
 કરી, કાયાએ કરી, જાણપણે, અજાણપણે, આકુટી, અણાકુટી,
 દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળથી, ભાવથી, દેશથી, સર્વથી વિરાધના
 કરી હોય, દિવસ સંખંધી, રાત્રિ સંખંધી, અપરાધ દર્યો હોય,

૧ સવાર, બપોર, સાંજ અને મધ્યરાત્રિ. ૨ અશુદ્ધ જગોએ.

૩ અજ્ઞોષ. ૪ દેવભ.વ. ૫ અજ્ઞાન્તિ.

કરાવ્યો હોય, અનુમોદો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી
ભગવતની સાથે મિઠ્ઠીમિ દુકાડં.

હવે શ્રી જૈનમાર્ગની શ્રદ્ધા સ્વરૂપ સમકીર્તના વિષે
શંકાદિ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તે આજોવુંછું:—

એક લક્ષણની કળી માંહે અનંતા જીવ કહ્યા છે તે
હશે કે નહિ હોય ? ઇત્યાદિક જીવવચન માંહે સંદેહ આણ્યો
હોય, ખોટા માર્ગની વાંચણ કરી હોય, ધર્મ કર્તવ્યના ફગનો
સંદેહ આણ્યો હોય, મિથ્યાત્વ મતની પ્રશંસા કરી હોય,
મિથ્યાત્વનો પરિચય કર્યો હોય એ પાંચ અતિચાર માંહેલો
જે કોઈ અતિચાર સમકીર્ત માંહી લાગ્યો હોય તે અનંતા
સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે મિઠ્ઠીમિ દુકાડં. તથા ધર્મ
નિમિત્તે આરંભ-સમારંભ કર્યા હોય, ફૂલ ચુંટી પૂજા કરી હોય,
સ્નાન કર્યા હોય, પીંપળે પાણી રેડ્યું હોય, દિપમાળ કરાવી
હોય, બહુચરા-ભવાની-ઘોઘો-આસપાળ-હનુમાન-ગોત્રજ-ક્ષેત્ર-
પાળ તેના જાળ, હવન, હોમ, વ્રત વર્તુક્ષાં કર્યાં હોય, માન્યાં
હોય; ઇત્યાદિક જે કોઈ લૌકિક મિથ્યાત્વ સેવ્યું હોય, તથા આ
લોક અર્થે દેવ-ગુરુ-ધર્મની માનતા કરી હોય, લેવાની-ખાવાની
લાલચે આઠમ પાખી પ્રમુખના ઉપવાસ કર્યા હોય, કષ્ટ પડયે
તપસ્યા માની હોય, તથા તિર્યંકરને^૧ દીવો દીવેટ માન્યાં
હોય, ^૨પાસથાપડવઘનો પરિચય કર્યો હોય, અસંજમનો
ઉપદેશ દીધો હોય, એ આદિ લેઈ કોઈ લૌકિક^૩ તથા લોકો-
ત્તર^૪ મિથ્યાત્વ લાગ્યું હોય તથા સાધુને અપાધુ જાણ્યા હોય,

૧. કેટલીક પ્રતોમાં પ્રતિમા છે. ૨ ધર્મથી પડેલા તે. ૩ આ
લોક સંબંધી. ૪ પરલોક સંબંધી.

અસાધુને સાધુ જાણ્યા હોય, ઇત્યાદિ પચીસ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ તે માંહેણું કોઈ મિથ્યાત્વ લાગ્યું હોય તથા - અનંતાણુખંધી ક્રોધ, માન, માયા, લોભ જેથી સમકીત જાય એવું આચરણ આચર્યું હોય, સમકીતી જીવની નિંદા-હેલણા કરી હોય; સમકીતવંત તથા ધર્મી જીવ ઉપર ઇર્ષ્યા (ઝેર-ખાર) આણ્યાં હોય, ઇત્યાદિક સમકીતના વિષે દોષ સેવ્યા હોય, સેવરાવ્યા હોય, અનુમોદ્યા હોય, દેવથી, સર્વથી, વિરાધના કરી હોય, દિવસ સંખધી, રાત્રિ સંખધી, અપરાધ કર્યા હોય, કરાવ્યા હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સામે મિછછામી દુકકડં.

હવે પહેલા થુલ પ્રાણાતિપાત વેરમાણુ વ્રત માંહી વધખંધાદિક મોટકા અતિચાર લાગ્યા હોય તે આળોવુંછું:— ત્રસ જીવ પ્રત્યે ગાઠાં ખંધણાદિક કરવે કરી; કષાય વસ્ત્રે અને રોદ્ર પરિણામે ^૧લાડી પ્રમુખે ગાઠો પ્રહાર દેવે કરો; કાન વિંધન પ્રમુખ નિલંછન કરવે કરી; પશુ ઉપર અતિ ભાર ભરવે કરી; તથા દ્વિપદ--^૨ ચતુષ્પદાદિકને ભાત પાણીનો અંતરાય પાડવે કરી પહેલા વ્રત માંહે અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તે મિછછામિ દુકકડં. તથા સજ્યાં ધાન્ય, ઔષધિ પ્રમુખ શોધ્યા વિના વાપર્યાં હોય; નાવણુ ધોવણુ કરતાં, પાણી ભરતાં, વાપરતાં, ઉલેચતાં પોરા પ્રમુખની વિરાધના થઈ હોય; છાણું--ઈંધણુ અણુજેયાં ખાજ્યાં હોય; ચૂડા, તાવડી, સગડી અણુપૂજ્યે ^૩સંધરૂક્યાં હોય; સાપ, ખજુરા, વીંછી દાખી ^૪દુહડ્યાં હોય; જૂ, લીખ, માંકણુ, જુઆ, ઇતરડી;

૧ લાકડી. ૨ એ પગાં અને ચાર પગાં ૩ વિગેરે, ઇત્યાદિ. ૪ સળખાવ્યાં. ૫ દુગ્ધ દીધું હોય.

ગીંગોડા પ્રમુખ કોઈ જીવને તાવડે દીધા (તડકે નાખ્યા) હોય, શોધીને માર્ગમાં નાખ્યા હોય તથા પીલી માર્યા હોય; કીડી, મંકોડી, ઉધેઈ, ધીમેલ, કાતરા, ચૂડેલ, પતંગીયાં, અળશીયાં, ચેળ, મામણ મુંડા પ્રમુખ કોઈ જીવ હાલતાં ચાલતાં--આરંભ સમારંભ કરતાં--કામ કાજ કરતાં હણ્યાં હોય, દુહળ્યા હોય, નિર્વેશ કર્યા હોય; તથા પાંચ સ્થાવરકાયના આરંભ સમારંભ કરતાં હરણ આણ્યો હોય, પોરસપાણું કર્યું હોય, કૃતાર્થપાણું માન્યું હોય, ખેદ ધર્યો ન હોય, દયા જુદી આણી ન હોય; ઇત્યાદિ જન્મથી માંડી આજ પર્યંત પહેલા વ્રત માંડી દેશથી, સર્વથી, વિરાધના થઈ હોય, દિવસ સંખંધી, રાત્રિ સંખંધી, અપરાધ કર્યો હોય, કરાવ્યો હોય, અનુમોદો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે મિછછામી દુકડડં.

બીજા યુગ મૃખાવાદ વેરમણ વ્રતના વિષે સહસ્ત્રા ભાષાણે પ્રમુખ અતિચાર લાગ્યા હોય તે આજોવુંકુઃ—ચામા માણુમને ધ્રાશડો પડે, હિદ્દેગ ઉપજે, એવી સહસ્રાતકારી, અણુવિચારી ભાષા બોલવે કરી; પરની રહસ્યકારી (છાની) વાત પ્રગટ કરવે કરી; સ્ત્રી આદિકના મર્મ પ્રગટાવે કરી; જૂઠા ઉપદેશ દેવે કરી તથા દૂડા લેખ લખવે કરી; આજના દિવસ પર્યંત બીજા વ્રત માંડી જે કોઈ અતિચાર દેખ લાગ્યો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે મિછછામી દુકડડં. તથા કન્યા આશ્રી--ગાય આશ્રી--ભોમ આશ્રી--સોલે,

લાલચે, ક્રોધે, હાસ્યે, ભયે, માને, માયાએ કરી જુદું બોલાણું
 હોય; પારકી થાપણુ ઓળવી હોય; મોટકી ફડી સાખ પૂરી
 હોય; પરના અવર્ણાવાદ બોલ્યા હોય; કોઇની ચાડી ચૂગલી
 કરી હોય; કોઇના માથે કુડું આળ ચઢાવ્યું હોય; કુટણુ,
 પીટણુ, તાડન, ત્રજણુ, જકારમકાર, એલફેલ, કઠોર, કરકસ
 પ્રમુખ પરને પીડા ઉપજે એવી ભાષા બોલાણી હોય; હીંસા-
 કારી ઉપદેશ કર્યા હોય; પોતાનો અપરાધ પરના માથે નાખ્યો
 હોય; ઇત્યાદિ બીજા વ્રત માંડી આજના દિવસ પર્યંત મારે
 દેશથી, સર્વથી ત્રિરાધના થઇ હોય, દિવસ સંજંધી, રાત્રિ
 સંજંધી, અપરાધ કર્યા હોય, કરાવ્યો હોય, અનુમોદ્યો હોય,
 અવજા કીધી હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની
 સાથે મિછછામી દુકડં.

હવે ત્રીજાથૂલ આદિનાદાણુ વેરમાણુ વૃત્તના
 વિષે તેનાહડે પ્રમુખ અતિચાર લાગ્યો હોય તે આગૌવું-
 છું:—પારકી ચોરાઉ જણુસ લેવે કરી, ચોરને ચોરી કરવા-
 નાં ઉપગરણાદિકની સાદ્ય કરવે કરી, રાજ્યવિરુદ્ધ દાણુ-
 ચોરી પ્રમુખ કાર્ય કરવે કરી, કુડાં તોલાં—કુડાં માપ
 રાખી પરને ઓછું દેવે કરી તથા વસ્તુ ફેરફાર કરી એટલે
 સારી દેખાડી નરતી (રાશી) આપવે કરી, આજના દિવસ પર્યંત
 ત્રીજા વ્રત માંડે અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તે અનંતા સિદ્ધ
 કેવળી ભગવતનો સાથે મિછછામી દુકડં—તથા મિત્ર-

લેઠ કરી આગલાને ^૧વચ્ચે હોય; ભાઇ ભત્રીજાની ધન દારણુ
 ઘાત ચીંતવી હોય; પારકાં દાગીના તથા થાપણુ ઓળવી હોય;
 લોભવરચે પારકું દામ ખગાડી પોતાનું તાકચું હોય; લાંચ લેઈ
 તથા હુકમપણે અનીતિ કરી ^૨પરાઈ વસ્તુ લુંટાવી તથા ચોરાવી
 હોય; નિર્દયપણે, કષાયવરચે પારકી આજીવિકા ભંગાવી હોય;
 ઢાલઢોલ કરતાં અધિકું ભાખ્યું હોય; શેઠ, સહિયારી પ્રમુખની
 ચોરી કરી હોય; ^૩કઠારે--વ્યાજે આપી અધિકું લીધું હોય;
 ખેતર, ખજાં પ્રમુખમાંહી પડી વસ્તુ ધણીઆતી કરી હોય;
 ઇત્યાદિક ત્રીજા વ્રતમાંહી દેશથી, સર્વથી, ખંડના, વિરાધના
 થઈ હોય; મન, વચન, દાયાએ કરી ચોરી કરી, કરાવી, અનુ-
 મોદી હોય એ વીગરે જે કોઈ મારે આજના દિવસપર્યંત દોષ
 લાગ્યો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે
 મિહછામી દુકડં.

હવે ચોથા અગ્રજ નિવર્તન વ્રત માંહે ઇંતરિયાદિક દુષ્ટ
 દોષ અતિચાર લાગ્યો હોય તે આજોવુંછું:—શ્રી તથા પુરુષ
 થોડા કાળનાં પરિગ્રહિત સાથે ગમન કરવે કરી, અપરિગ્રહિત
 સાથે ગમન કરવે કરી, અપર અવયવે પર સાથે વિષય--ક્રિડા
 કરવે કરી, પરાયાં વેવીશાળ મેળવ્યે કરી, દામભોગ ઉપર તિવ્ર
 અભિલાષા રાખવે કરી, ચોથા વ્રતમાંહી અતિચાર લાગ્યો હોય
 તે મારે અનંતાસિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે મિહછામી

૧ હજ્યો. ૨ પારકી. ૩ દાણા વીગરે ચીજ વ્યાજે નહિ પણ
 અમુક મુદતના વાયદે સત્રાઇ, ડોઢી, ખમણી કરી આપવી અગર
 અમુક વધારો લેવાનો કરી આપવી તે.

દુઃકંડે. તથા સર્વથા અપ્રહાનાં પરચ્છાણ કય્યા છે તે માંહી
 વિષય આતુરતાએ, વિકળતાપણે, બળાત્કારે, પરાધિનપણે, દેશ-
 થી, સર્વથી વિરાધના થઈ હોય તથા કંદર્પક્રિડા વરચે અંગ-
 કુચેષ્ટા કરી હોય, સરાગપણે, રનેહ પોષવે, વિષય વચ્ચે ^૧ગુહ્ય
 અવચવાદિક દેખાડવે પરને મોહ વિકળતા ઉપજાવી હોય, રૂપ-
 વંત સ્ત્રીપુરૂષ દેખી વિષય વાંચ્છના કરી હોય, માતપિતા, પુત્ર-
 પુત્રી, ભાઈ ^૨ભગિની, ગુરૂગોરાણી પ્રમુખ તથા પોતાના ધર્મ
 ઉપગારી ઉપર વિષય બુદ્ધિ ચીંતવી હોય; માન્ય, માવો,
 લીલાગર, જયફળ પ્રમુખ કેફકારી વરતુ ચઢયા નિમિત્તે ખાન-
 પાન કરી વિષય વિકાર વધાર્યા હોય; કાષ્ટ, પાપાણુ પ્રમુખની
 પુતળી ચિત્રામણુ સાથે આલીંગનાદિક વિષય પરિચારણા કરી
 હોય તથા આપણા વેદ માંહોમાંહે મળી ^૩કુચ મર્દનાદિ કામ
 કુચેષ્ટા કરી હોય; હાથી, ઘોડા, ગાય, ભેંસ પ્રમુખ પશુ પ્રત્યે
 સંયોગ મેળવ્યા હોય તથા તેઓની કામ વિકળતા દેખીને
 મૈથુનસંજ્ઞા ઉપની હોય; કામ (કંદર્પ) દીપાવવા રનાન-સસુખા
 કરી હોય; પ્રમાદ-કષાયની ચપળતાએ અહોનિશ વિષય પ્રતિ
 ધ્યાન ધ્યાવે મનનાભેગ મલીન પ્રવર્ત્યા હોય; આર્ત-રોદ્ર-
 ધ્યાન, સંકલ્પ, વિકલ્પપણે આત્મા હણાણો હોય; હાસ્ય, વિલાસ,
 વિનોદ, વિકથા પ્રમુખ કામ કથા કરી હોય, સાંભળી હોય,
 કંદર્પ ઉપજ્યો-ઉપજાવ્યો હોય તથા રસલાપટપણે શ્વાન સ્વ-
 ભાવી થઈ, ઓખરીઆ ઠારની પેરે ભોગ આમિષ ગવેખવે કરી
 અંતઃકરણ અશુદ્ધ પ્રવર્ત્યું હોય; સ્વપ્ન પ્રમુખ માંહે શિયળ

વિભંગ થયો હોય; અષ્ટમી, ચતુર્દશી, પૂર્ણિમા આદિ તિથિના નિયમ ભાંગ્યા હોય ઇત્યાદિક ચોથા વ્રત માંહે આજના દિવસ પર્યંત અતિચાર, અણાચાર દોષ લાગ્યો હોય, દેશથી, સર્વથી, વિરાધના થઇ હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવત્ની સામે મિછામી દુકકડં.

હવે 'પાંચમું' ઇચ્છા નિવર્તન વ્રત માંહે ધનાદિ પરિમાણ અતિક્રમવા રૂપ અતિચાર લાગ્યો હોય તે આળોવુંછું:- દાંડી, ઉઘાડી પૃથ્વીનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી; સોનું, રૂઠું, મણી, માણેક, પાનાં, પ્રવાળાં ઇત્યાદિનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી; ધન-ધાન્યનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી; દ્રિપદ, ચતુષ્પદનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી; ઘર, વખાર, દુકાન તથા ઘરવખરાની જાણસનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરા પાંચમા પરિગ્રહ નિવર્તન વ્રતમાંહી આજના દિવસ પર્યંત જે કાંઈ પાપ, અતિચાર, અણાચાર લાગ્યો હોય; દેશથી, સર્વથી વિરાધના થઇ હોય; તિવ્ર મૂંઠાભાવ રાખ્યો હોય; પરિગ્રહનેજ કૃતાર્થપણું માન્યું હોય; ધન ઉપજાવવા સકટ વહાણાદિકના આરંભ ચિંતવ્યા હોય; ચક્રવર્તિ, વાસુદેવ, વેસમણાદિકની ઋદ્ધિની વાંચના કરી હોય; ઇત્યાદિક દોષ લાગ્યો હોય તે અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવત્ની સામે મિછામી દુકકડં.

હવે છકુ દિસિ પરિમાણ વ્રત માંહે ઉર્દ્ધ્વ દિશાનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી, અધોદિશાનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી, પત્રિછી દિશાનું પરિમાણ અતિક્રમવે કરી, ચારે દિશાનું

પરિભાણ એકદું કરી એક દિશાએ વધારવે કરી, પંથે જતાં મર્યાદાનો સંદેહ પડ્યો છતાં મર્યાદા ઉલંઘવે કરી છઠ્ઠા વત માંહી આજના દિવસ પર્યંત અતિચાર, અણાચાર લાગ્યો હોય તે દેશથી, સર્વથી, વિરાધના થઇ હોય તથા મર્યાદા ઉપરાંત કાગળ, કાસીદ પ્રમુખ મોકલી હિંસાદિક આશ્રવ સેવરાગ્યા હોય; મન, વચન, કાયાના જોગ બાહેર પ્રવર્ત્યા હોય; ઇત્યાદિક દોષ લાગ્યો હોય તે અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સામે મિછામી દુકકડં.

હવે સાતમું વ્રત દ્રવ્ય વિધનું પરિભાણ કર્યું છે તે માંહે સચેત આહારાદિક અતિચાર લાગ્યો હોય તે આજોવું છું:—સચેત આહાર, ફલ, શાકડી પ્રમુખ કાચું ખાવે કરી; સચેત વસ્તુ સાથે લાગેલી અચેત વસ્તુ ગુંદર પ્રમુખ ઉખેડી ખાવે કરી; અપકવ આહાર કરવે કરી; દુપકવ આહાર ભડથું આજો, ઉંધિયું દુષ્ટ રીતે પકાવી ખાવે કરી; સાંઠા પ્રમુખ તુચ્છ આહાર કરવે કરી તથા બાવીશ અલક્ષ અને બત્રીશ અનંતકાય આજો, પોંક, પાપડી પ્રમુખનો ભક્ષ કર્યો હોય; અણુગળ પાણી પીધું હોય; જીવ્હાસ્વાદ અનેક પ્રકારની રસવતી તિવ્ર પરિણામે કરી પચાવી હોય, મધુર રસાદિક ભોગવતાં રસનો ગારવ કીધો હોય તથા છઠ્ઠીશ બોલની મર્યાદા કરી છે તે માંહે ઉપયોગ વીના કોઇ બોલની વિરાધના થઇ હોય, સેવસેજપણે ભોગવાયું હોય, ઇત્યાદિક ઉપભોગ^૨ પરિભોગ^૩ વ્રત માંહે દેશથી, સર્વથી વિરાધના થઇ હોય—દોષ લાગ્યો

૧ સેવડીના સાંઠા, જરના લીલા સાંઠા ઇત્યાદિક. ૨ જે એક

વ્રત ભોગવવામાં આવે તે. ૩ જે વારંવાર ભોગવવામાં આવે છે તે.

હોય તે અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સામે મિદ્ધામી
 દુષ્ટકં તથા ઇંટ વીગેરેના નીલા ચણાવ્યા હોય; ભઠ્ઠીઓ
 (એકવીશ જાતની) કરી-કરાવી હોય; કોયલા કળાડીના ક-
 સમ, કંદોઇ, ભાડપુંજ, દારૂગર, છીંપા, સોની, રંગારા પ્રમુખ
 ઇંચાદા કર્મ આચર્યા હોય (૧); તથા વૃક્ષવન કપાવ્યાં હોય;
 પત્ર, ફળ, શાખા છેદાવી હોય; મૂળ કઢાવ્યાં હોય; કાઢીઆ
 કળાડીના કસમ કર્યા હોય, લીલાં તૃણ-ધરો-કાઠી પ્રમુખ
 છેદી હોય; સૂડ-નિંદણ કઢાવ્યાં હોય, ઇત્યાદિક વનસ્પતિ
 કર્મ આચર્યા હોય (૨); તથા ટાટ, ગળી, ચર્મ, પ્રમુખના
 સોડ કરાવ્યા હોય; ગાર, ગોખર, વાશી રાખ્યાં હોય; ચમાર,
 ડબગર, ચામડિયા, પ્રમુખના કસમ 'સાડીકર્મ' આદર્યાં
 હોય, (૩) તથા પોઠી, ઉંટ, ગાડાં, ખર, પાડા, પ્રમુખ રાખી
 ભાડી કર્મ આદર્યાં હોય (૪); તથા હળ, કોદાળી, દંતાળ,
 ખરપા; કોશ પ્રમુખ વડે પૃથ્વીપુટ ભેદાવ્યાં હોય; કૂત્રા, વાવ્ય,
 તળાવ, હોજ પ્રમુખ નવાણુ ખણાવ્યાં (ખોદાવ્યાં) હોય;
 ઓડ, સઘાટ, હાળી, ખાંડણી આદિકના કસમ આદર્યાં હોય
 ઇત્યાદિક શ્રેડી કર્મ કરાવ્યાં હોય (૫); તથા દાંત, કચકડા,
 ગીંદા એના વેપાર કર્યા હોય; ગાય, ભેંસ, હસ્તી, ઉંટ, છાત્રાં
 પ્રમુખ હાડવાણિજ્ય આદર્યાં હોય (૬); તથા વાળદં,
 ખાટકી પ્રમુખના કસમ કરાવ્યા હોય; તથા ચમરી ગાયના
 કેશ, ઉન, ધાખળા, ખનાત, પાંખરી, પશુનાં પિંછા, પશુ ઇ-

૧ માડી ગાડાં કરાવતાં તેને પણ સાડીકર્મ કહે છે.

ત્યાદિકના કેશવાણિજ્ય કર્યા હોય (૭); તથા ઘી, તેલ, મધ, દારૂ, રોગાન, ચરણી, એરંડીયુ, અળશીયેલ, ગળપણુ પ્રમુખ રસવાણિજ્ય વેપાર કર્ય હોય (૮); તથા લાખ, સો-રંગી, કીરમજ, જખાદ, નખલા, મીણુ, મજુઠ, ખાંખણુ; ધાવડી પ્રમુખ લાખવાણિજ્ય નિપજાવ્યાં હોય (૯); તથા વિષ-સોમલખાર, સિંગડીઓ વચ્છવાગ, શસ્ત્ર-તરવાર, પીસ્તો-લ, કટાર; છરી પ્રમુખના વેપાર કર્યા હોય, તથા સામુ, સિં-ધવ, સાજીખાર, સંચળ, લુણુ, સુરોખાર, પ્રમુખ નિપજાવ્યાં હોય; સર્પ, કર્કીડા, ઘો, વીંછી, મેડક પ્રમુખનાં એર કર્યાં-કરા-વ્યાં હોય, ઇત્યાદિક વિષવાણિજ્ય કર્મ આદર્યો હોય (૧૦); તથા શેલડીના વાઢ પીત્તાવ્યા હોય; ચરખા, ઘાણી, ચકંદા, ઘંટી, ખાંડણિયાદિક અધિકરણુ ઉપજાવ્યાં હોય ઇત્યાદિ જંતુ પીત્તાણુકર્મ ક્રીધાં હોય (૧૧); ગોધા સમરાવ્યા હોય, ઉંટ, બળદ, પાડા પ્રમુખનાં નાક ચીરી નાથ નંખાવી હોય, ગજકંબલાદિક છેદાવ્યાં હોય, ડાંભી દુહાવ્યા હોય; મનુષ્યનાં સ્ત્રી-પુરૂષનાં નાક કાન છેદાવ્યાં હોય; ખોજ ખુસરા કર્યા હોય, ઇત્યાદિક નિવૃત્તન કર્મ આચર્યો હોય (૧૨); તથા વગડે લાવાનળ લગાડયા હોય, ગામ બાળ્યાં હોય, ઓઘા (ઓઘલા) સળગાવ્યા હોય; રોષ વચ્ચે નિર્દય થઈ, લાલ દેઈ પશુ, પંખી, મનુષ્ય બળાવ્યાં હોય; ઘર, બાળાં, બીડ, સળગાવ્યાં હોય, ઇ-ત્યાદિક લોભે, લાલચે, રાજદરબારના હુકમે દેવઅગ્નિ કર્મ

આચર્યાં હોય (૧૩); તથા અગ્ની દાડ લગાડી દ્રહ, સરોવર
 સૂકાવ્યાં હોય, કૂવા પ્રમુખ ઉલ્લેચ્યા હોય, ખાર-ઝેર નાંખ્યાં
 હોય, પાળ તોડી હોય, વનવાડીમાં રોપ રોપાવી કોમ અહંટ
 બેડાવ્યા હોય; માળીના કસળ કર્યા હોય; ઇત્યાદિક મોટા
 જળના 'આરંભ' નીપજાવ્યા હોય (૧૪); તથા શ્વાન,
 મંબર, કુકરા પ્રમુખ હીંસકજીવ પાળીને વેચ્યા હોય; પાવૈયા,
 લુંડી, તાયફા પ્રમુખ પોષી કંઠર્પ વેપાર કર્યા હોય (૧૫);
 ઇત્યાદિ પંદર કર્મમાદાન જન્મથી માંડી આજ દીનસુધી કૃત-
 કારીત-અનુમોદનપણે આચર્યા હોય તે મારે અનંતા સિદ્ધ
 કેવળી ભગવત્ની સામે મિછછામી દુકંડં.

હવે આઠમું પૂરું અનર્થા દંડ એટલે વિના કારણે
 અને વિના સ્વાર્થે જીવ. જે પાપ ઉપાર્જે તે:—દીન સત પારકા
 દોષ દીધા હોય; પારકી નિંદા કરી હોય; પારકી લક્ષ્મી
 સદાકાળ વાંચ્છી હોય; પારકી સ્ત્રીનું રૂપ લાવણ્ય-ગુણ દેખી
 તેના ભોગ ઇચ્છતો રાત્રિ દિવસ આર્ત-ઝુરણા-કલહ ઉપજાવ્યો
 હોય, તેને દેખી સુખ માન્યું હોય; એકનો જય, બીજાનું
 મરણ વાંચ્છ્યું હોય; ઇત્યાદિક અનર્થાદંડ લાગ્યો હોય; અતિ-
 વેકપણે પાપ વેપારના ઉપદેશ દીધા હોય; ભૂમિ ખોદવાના
 ઉપદેશ દીધા હોય; વાવ્ય, કૂવા કરાવ્યાના ઉપદેશ દીધા હોય;
 ઘોડા, બળદ, ગાય, ભેંસ, પ્રમુખ સંગ્રહવાના ઉપદેશ; માઠા
 વેપાર કરવાના ઉપદેશ; પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુક્રયાના

આરંભ કરવાના ઉપદેશ; વનસ્પતિ છેદવા વિગેરેના ઉપદેશ;
 ઘર, હાટ, વખાર કરવાના ઉપદેશ; વરકન્યાના વિવાહના ઉપદેશ;
 પાણી ખાગવાના ઉપદેશ; ખેતર, વાડી, ખજાં, ઓઘા સળગા
 વગવાના ઉપદેશ; સુડ-નિંદણ કાઢવાના ઉપદેશ; ઇંટ નીંભા
 ચકવવાના ઉપદેશ; ખાન પાન કરવાના ઉપદેશ; વનસ્પતિ
 આથવાના ઉપદેશ; ઇત્યાદિક પાપ ઉપદેશ કર્યા હોય; તથા
 હિંસક જીવ સિકારી કૂતરાં, ખિલાડાં પ્રમુખ દુષ્ટ બુદ્ધિએ
 ચોખ્યાં હોય, પંખી પાંજરે ઘાટ્યાં હોય; આયુધ, ખાંડાં,
 પ્રમુખ શસ્ત્ર મેળવ્યાં હોય; ભાલા, કટારી, ખાંડાં, કુહાડા,
 કોદાળા, કોશ, હળ, મુસળ, ઘંટી, ખાંડણીઆ, ત્રાક, તીર,
 ચૂલિયા, છરી, દાતરડાં ઇત્યાદિક અધિકરણ વધાર્યા હોય--
 સમારી સજ કરાવ્યાં હોય--માગ્યાંદીધાં હોય ઇત્યાદિક અનર્થા
 દંડ લાગ્યો હોય; તથા તેલ, ઘી, રસનાં દામ (વાસણ)
 ઉઘાડા રાખ્યાં હોય જેથી ત્રસ જીવ વીણાડ્યા હોય; દીવો,
 ચૂલો અગાસાં રાખ્યાં હોય; એંદ, માત્રા (પેશાબ)નાં વાસણ
 પ્રમુખ રાખી મૂક્યાં હોય; વિષ્ટા, વિર્ય, બગખાદિક ચાંખ્યાં
 હોય; હુરિદાય^૧, દાર, માટી માર્ગે જતાં પીલી; ફુલ, ઝવેરા
 માથે ઘાંદ્યા; ઝાડનાં પાંદડાં તોડ્યાં; ઉતું પાણી, અગ્નિ, ખાર, લોચ
 નાંખ્યાં હોય; ગરોળીનાં ઇંડાં, વડખીજ, મે.ર, ફળ કચર્યાં હોય;
 કીડીનાં દર પૂર્યાં હોય; મધના પૂરા લાગ્ય હોય; વૃક્ષના ડાલે હીંચકા
 આંખ્યાં હોય; તથા વૈધપણે ઉલટી, રેવનાં આપધ દીધાં હોય--
 મૂળ અણાવ્યાં હોય, ધાતુ મારી હોય; ખાર નિપજાવ્યાં હોય;

તથા વિકથા, વિનોદ, કુશાસ્ત્ર સાંભળ્યાં, શૃંગાર, સસુખા કરી
 મોહ-વિકળતા ઉપજાવ્યા; ભાંડ ચેષ્ટા કરી; કામણ, મોહન,
 વશીકરણ, વૈતાલી ઇત્યાદિક વિદ્યા સાધન કરી; નિમિત્ત
 ભાજ્યાં; આરંભકારી કાર્યનાં મહુર્ત દીધાં; માયા—પ્રપંચ
 કરી પરને ઠગ્યા; હાસ્ય-કુતુહળ કરી ભય ઉપજાવ્યા; પરને
 પરિતાપનાં વચન કીધાં; કુડાં આળ દીધાં; ક્રોધે આત્મઘાત
 કીધી; ઇષ્ટ સંયોગ વાંછ્યા; નેષ્ટ વિયોગ ચિંતવ્યા; ઇત્યાદિક
 અનર્થાદંડ લાગ્યા તથા દુર્જન, મિથ્યાત દષ્ટિ, પૂર્વના વિરોધી,
 શત્રુ તેને ઉપદ્રવ્યા; તથા રાજા દેશાધિપતિ તેની કુમયા ઇત્યા-
 દિક અણુગમતા દુઃખનાં કારણ સંબંધ પામી ચિંતા ઉપજી
 તથા રાજસંપદા, પ્રિય પત્નિ તેનો વિયોગ; ભાઈ, મિત્ર,
 વદલમ, નંદનાદિક તેનો વિદોહ; પોતાનું શોભાજ્યપદ તેનો
 ભ્રંસ તથા આપણી આશા-ભાવના સંબંધ જેવારે વિણુરયા
 તેને મોહ કરી વિલાપ, શોક, આંસુપાત કરી દુઃખ ઉપ-
 જાવ્યાં ઇત્યાદિ ઇષ્ટવિયોગાતિધ્યાન ઉપજવે અનર્થાદંડ
 લાગ્યા તથા મહા રોગ, કુષ્ટ, ભગંદર, પેટ જીન, શ્લેષ્મવિકાર,
 વાયુપ્રકોપ, જ્વર, પિત્ત, મરણાંત દુઃખ ઉપજવે મોટી પ્રબળ
 વેદનાએ કરી વ્યાકુળતા ઉપની; આપણાં કુકર્મ--દોષ દીઠા
 નહિ; પારકા અઘ્નીક દોષ દીઠા; ઇત્યાદિક રોગાતિધ્યાન કરવે
 અનર્થાદંડ લાગ્યા તથા પાતાળ, નાગેન્દ્રરાજ તેના ભોગ, લીલા,
 વિલાસ ચિંતવ્યાં તથા પુન્યાનુષ્ઠાન, તપ, સંયમ, ધ્યાનાદિકે
 કરી, ઇન્દ્રાદિક પદ્મી તેનો નિદાન ચિંતવ્યો તથા મારો વિરો-
 ધશુદાર તેનો ક્ષય કરું, કુતકંદ તોડું એવું સામર્થ્ય પામું;

ઇત્યાદિક વિદ્વાન કીધાં. તથા લોગાત્તિધ્યાન પ્રવત્તવે શંકા,
 શોક, ભય, પ્રમાદ, દલહ, વિભ્રમ, ઉન્મત્તપણું, નિદ્રા, વિપય-
 ચિન્હ ઉપન્યાં ઇત્યાદિક અનર્થાદંડ લાગ્યા. તથા હીંસાનુ-
 બંધી રૌદ્રધ્યાન--કોઇ જીવને મરતાં દેખી સુખ માન્યું; દુઃખા-
 તુર પ્રાણીને દેખી કૌતુક આણ્યું તથા એવા વિકલ્પ ચિંતવ્યા.
 કે રાજ્યસંપદા પામી સર્વ શત્રુનો વિનાશ કરું, લોકની
 સંપદા લૂટું; અનેક લાવણ્ય--ગુણ--કળા સહિત સુંદર લોકની
 કન્યા લોગવું ઇત્યાદિક રૌદ્રધ્યાને જૂઠા વિકલ્પ કર્યા; હિંસાથી
 જ્ઞાનંદ માન્યો; તથા મૃણાનુબંધી રૌદ્રધ્યાન--જૂઠાં શાસ્ત્ર,
 પ્રપંચ નવાં ઉપજાવી નિર્દયમાર્ગ પ્રકાશ્યા, ઇત્યાદિક અનર્થા-
 દંડ લાગ્યા, તથા મહામોટા પદ્મીપતિ તેની ધાડ સાથે લેઈ
 અનેક ઉપાય--પ્રપંચ રચી પ્રજાનાં ધન લૂટું તથા અનેક
 ધનુષ્ય ચઢાવી, તિખાં બાણ કાન સુંધી ખેંચી, વૈરીનાં હૈયાં
 લેદી આપણા પ્રતાપ વિસ્તારું તથા અનેક ગામ, નગર, પાટણ
 બાળી લોકની સંપદા લૂટું ઇત્યાદિક ચોરાનુબંધી રૌદ્રધ્યાન
 કરવે અનર્થાદંડ લાગ્યા. તથા આપણા બળ--પરાક્રમે--કરી
 પૃથ્વીમાં ધણા કુળને સંહારી, મોટા ગઠ તોડી, સમુદ્ર તરી,
 જ્યાં જ્યાં મહે ઉદ્ધત વૈરી છે તેને માથે પગ દેઈ આપણો
 પ્રતાપ પ્રગટ કરી રાજ્ય પદ્ધિ લોગવું એવા અનેક પ્રકારે
 પરિમહાનંદી રૌદ્રધ્યાને વિકલ્પ કરતાં અનર્થાદંડ લાગ્યા;
 ઇત્યાદિ આર્ત-રૌદ્રધ્યાન પ્રતિ મહામોટા કિલ્લ કર્મ, માઠી
 લેદ્યાપણે ઉપસાજ્યા તે મારે જન્મથી માંડીને આજ દીન
 સુધી અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સામે મિટ્ટીમી

દુઃખડં; તથા જાતિ, કુળ, રૂપ, મદાદિકે ઉદ્ધત થકો કોઇ હીન-
બુદ્ધિવાંત. કુરૂપ, કુખજ જન દેખી ઉપહાસ્ય, હેલણા, દુર્ગંધા-
પણું કર્યું તથા સાધુનાં મલીન વસ્ત્ર દેખી સૂગ આણી:
ચોરાશીલાખ આત્માયોની વિરોધી, અનંતાનુબંધી ક્રોધ રાજ્યા,
મોહનીનાં સ્થાનક સેવ્યાં ઇત્યાદિક જેજે અર્થદંડ અનર્થદંડ
મારે કૃત-કારીત અનુમોદનપણે લાગ્યા તે સર્વ અનંતા સિદ્ધ
કેવળી ભગવતની સાથે મિશ્રિામી દુઃકડં.

હવે નવમું સામાયિક વ્રત. દસમું દેશાવગાસિક
વ્રત અને આગ્યારમું પોષધ વ્રત લેઇ પ્રમાદ આચર્યા
હોય; ઉણું લેઈ આછાં પાજ્યાં, રાત્રિનિયમ વિરાધ્યા; ઉપવાસ,
આંખીલ લેઈ ભાજ્યાં; ફળ સધ્યાં નહિ; લેવા ખાવાની આશા
ધરી ઇત્યાદિક મૂળગુણ-ઉત્તર ગુણના વિષે દેશથી, સર્વથી
વિરાધના થઈ હોય; દોષ લાગ્યા હોય, સાંભર્યા--અણુ સાંભર્યા
તે સર્વ મારે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવતની સાથે
મિષ્ટછામી દુઃકડં.

હવે બારમું અતિથિ સંવિભાગ વ્રત—સાધુ સાધવિને
અમનોજ આહાર આપવે કરી દોષ લાગ્યો હોય, રનેડ--
અતિબંધપણે અન્નપાણી સાધુની નેસરા આણી આધાર્મી દુષ્ટ
દોષ લગાડી દીધા હોય; સાધુ આંગણે આવ્યા અપમાન કર્યું
હોય; આહારપાણી વહોરાવતાં મન દુમણું થયું હોય; છતી
જોગવાઈએ ના કહી હોય; જાણીને અસુઝતું દીધું હોય,

જમ્ખાટાણે સાધ-ચિંતવણા વિસારી હોય; પોતે સુજતા છતાં પરને વહોરાવવા કહ્યું હોય; દાન દેઈ મચ્છર ભાવ ધર્યો હોય; સરખાચારી સાધ-સાધવિ દેખી ન્યુનાધિકપણ^૧ તેવડયું હોય; ઇત્યાદિક બારમા વ્રત માંહી દોષ લાગ્યો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવત્તની સાથે મિઠ્ઠીમી દુકકડં.

હવે સંલેખણા તપ માંહે^૨ નિદાનાદિક અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તે આજોવું છું:—આ લોકે ચક્રવર્તીદિક રાજાની પદ્મી ભોગ-વિલાસ પામું એવી ઇચ્છા કરી હોય; પરલોકે દેવપણાની પદ્મી પામું એવી ઇચ્છા કરી હોય; માનતા પૂજા પામવાથી જીવીત્વ (વધારે જીવવા)ની વાંચ્છા થઈ હોય; આત્મા ધર્મ માંહી પ્રવર્તતાં મરણની (વહેલા મરવાની) વાંચ્છા કરી જે હું પરભવ જાઉં તો સુખ પામું તથા મરણાંત સૂધી કામ ભોગની ઇચ્છા ધરી હોય ઇત્યાદિ મારે જે દોષ લાગ્યો હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવત્તની સાથે મિઠ્ઠીમી દુકકડં.

હવે અઢાર પાપસ્થાનક લાગ્યાં હોય તે આજોવું છું:—પ્રાણાતિપાત એટલે જીવહિંસા કરી હોય (૧); મૃખાવાદ એટલે જૂઠું બોલ્યા હોય (૨); અદત્તાદાન એટલે ચોરી કરી હોય (૩); કુચીજ સેવ્યું હોય (૪); પરિગ્રહ રાજીયો હોય (૫); ક્રોધ કર્યો હોય (૬); માન કર્યું હોય (૭); માયા કરી હોય (૮); લોભ કર્યો હોય (૯);

સ્ત્રી આદિક ઉપર રાગ ધર્યો હોય (૧૦); પરજીવ ઉપર
 દેષ કર્યો હોય (૧૧); કલેશ કર્યો હોય (૧૨); પરને
 કુડાં આળ ચઢાવ્યાં હોય (૧૩); કોઈની આડી ચૂગલી
 કરી હોય (૧૪); પરના અવર્ણાવાદ બોલ્યા હોય (૧૫);
 અસંયમના વિષે રતિ વેદી હોય તથા સંયમના વિષે અરતિ
 વેદી હોય (૧૬); માયા સહિત મૃખાવાદ બોલ્યા હોય
 (૧૭) કુચર, કુદેવ, કુધર્મ તેના સદય રાખ્યા હોય
 (૧૮); એ અઠાર પાપસ્થાનક સેવ્યાં-- સેવરાવ્યાં-- અનુ-
 મોદ્યાં હોય તે અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવત્ની સાથે
 મિછડામી દુકડં.

હવે પાંચ ઇંદ્રીએ કરી, ચાર કષાયે કરી, પાડુઆ
 દુષ્ટ સ્વભાવે કરી, રાગે કરી, દેષે કરી પાપ કીધાં તે મારે
 અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવત્ની સાથે મિછછમિદુકડં.

નમો ચોવીશે તિર્થંકર શ્રી ઋષભાદિકથી માંડી શ્રી
 મહાવીર સુધી સર્વ તિર્થંકરને મારો નમસ્કાર હોજો. એ નિગ્રંધ
 પ્રવચન સાધુનો ધર્મ સિદ્ધાંત તિર્થંકર દેવે ભાષ્યો તે સાચો
 છે. એથી અનેરો કોઇ પદાર્થ અનુપમ--અણુતર પ્રધાન નથી.
 પ્રતિપૂર્ણ સકળ ગુણ સહિત કેવળ જ્ઞાનીનો ભાષિત છે. ન્યાય
 શરક, કર્મકલેશ ટાળી મુક્તિપદનો દેણુહારો એવો સંદેહ
 રહિત નિર્મળ માર્ગ મિથ્યાતાદિક અભ્યંતર સદય તેનો કાપ-
 ણુહારો છે. આજુ શું કહીએ ? એજ મોક્ષ પામવાનો માર્ગ
 છે. એવો યથાર્થ વિતરાગે ભાષ્યો સંદેહ રહિત માર્ગ સર્વ
 દુઃખ, જન્મ, જરા, મરણ, ગર્ભવાસ તેનો ટાલણુહારો છે.

એવા માર્ગના વિષે રહ્યા થકાં પ્રાણી સર્વ તારીરક, માનસિક
 દુઃખ તેનો ક્ષય કરે, સિદ્ધ થાય, તે માટે વિતરાગનો માર્ગ
 હું નિર્મળભાવે સર્વહુછું, પ્રતિત આણુંછું, અંતઃકરણમાં રોચવું
 છું, ફરસનાએ કરી ફરસુંછું. એ ધર્મ આદરી સમ્યક્ પ્રકારે
 પાળુંછું. વળી વિશેષે પાળતો થકો તે કેવળી ભાષિત ધર્મના
 વિષે સાવધાન થયોછું, ઉઠ્યોછું, આરાધના કાળે વિરમ્યોછું,
 વિરાધના થકી, સર્વ દિવસ સંખંધી, સર્વ રાત્રિ સંખંધી
 જે દુષ્ટ ચીંતન્યું હોય, દુષ્ટ ભાષ્યું હોય, કાયાએ કી દુષ્ટ
 કર્યું હોય તે સર્વ મારે અનંત સિદ્ધ કેવળી ભગવતની
 સાથે મિછડામી દુકકડં.

વંદામી જીણુ ચોવીસ—ચોવીસે જીવને નમસ્કાર.

કરી આ અઢી દ્વીપ માંહે સાધુ મુનિરાજ રમેહરણા, પાત્રાં,
 કેશરીયો, મુહપતિ તેના ધરણુહાર, પંચમહાવર્તી, અઢાર
 હજાર શીલાંગરથ બ્રહ્મચર્યનો આચાર તેના ધરણુહાર, એવા
 મહા મુનીરાજ સતાવીશ સાધુના ગુણે કરી સહિત, પાંચ
 સુમતિ, ત્રણ ગુપ્તિ, વિશુદ્ધ વિહારી, મહા અભિગ્રહ ધારી,
 બારે ભેદે તપકારી, અંત આહારી, પંત આહારી, અરસ
 આહારી, વિરસ આહારી, અંતજીવી, પંતજીવી, હુહજીવી,
 તુછજીવી, ઉપસંત જીવી, પસંત જીવી, વિપસંતજીવી, સર્વ
 સ્પર્શ ત્યાગી, છકાયના દયાળ, છકાયના પ્રતિપાળ, નિર્લોભી.
 નિગ્રથ, નિઃસ્વાદી, કુક્ષીસખાળ, પંખી તુલ્ય, વાયરાની પેઠે
 અપ્રતિબંધ વિહારી, વિતરાગની આજ્ઞા સહિત શુદ્ધ સાધ
 અણુમાર અખંડ આચારના પાલણુહાર એવા સકળ સાધુને
 અરે નમસ્કાર હોએ.

અઢી દ્વીપમાંહી, અઢીદ્વીપ બહાર, અસંખ્યાતા શ્રાવક-
 શ્રાવિકા નવ તત્ત્વના જાણુ, સુત્ર સિદ્ધાંતના જાણનાર, પોસા-
 પ્રતિક્રમણના કરનાર, મારાથી અધિક છે; ભગવતે સ્વિકાર્યા,
 સાણ્ણકોસિયા, અમચ્છરિયા, દુખળા પાતળા દેખી અનુકંપા
 આણે છે, પર ધન પથ્થર સમાન માને છે, પર સ્ત્રી માતા
 સમાન જાણે છે, એવા શ્રાવકજીને પગે લાગી ખમાવું છું;
 સાધ—સાધવિને ખમાવું છું, શ્રાવક-શ્રાવિકાને ખમાવું છું;
 સમદૃષ્ટિ જીવને ખમાવું છું; ભાઈ-બાઈ મારા ધર્મ ઉપગારી
 સર્વને ખમાવું છું, સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાતલાખ અપકાય,
 સાતલાખ તેડકાય, સાતલાખ વાયુકાય, દસલાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ-
 કાય, ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બેઈંદ્રી, બે
 લાખ તેઈંદ્રી, બે લાખ ચેઈંદ્રી, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ
 દેવતા, ચાર લાખ તિર્યચ, ચૌદલાખ મનુષ્યની જાત. એ
 ચોરાશી લાખ જીવાજેનીને મારે જીવે હણી હોય, હણાવી
 હોય, હણતાં પ્રત્યે અનુમોદી હોય, પરિતાપના ઉપજાવી હોય,
 મન-વચન-કાયાના જોગ માઠા પ્રતીત્યા હોય, બાધા પીડા
 ઉપજાવી હોય તે સર્વ અપરાધ ખમાવું છું.

✽સ્વામેમિ સર્વે જીવા સર્વે જીવાંતિ સ્વમંતુ મે

મિતિ મે સર્વ રૂણસુ વેર રક્તં ન કેળદ્ ॥ ૧ ॥

एवमहं आलोड्यं निंदीयं ग्रहियं दुर्गन्धियं ।

सर्व त्रिविहेणं पडिक्कंतो वंदामी जीण चोविसमं ॥ २ ॥

હવે મારા ધર્મગુરૂ, ધર્માચાર્ય, મહા ઉપગારી, જ્ઞાન
 લોચનના દાતાર, 'અજ્ઞાન તિમિરના ફેડણુદાર, મિથ્યાત્વ
 કલંકના ટાળનાર, ભવ દાવાનળ સમાવવાને અમૃતધારા વાણી
 વરસતા, મુજ અપરાધીને ન્યાય કરવા ઉપદેશ દેઈને માર્ગથી
 ભૂલ્યાને શુદ્ધ ન્યાય નિર્મળ માર્ગે ચઢાવ્યો-એવા મારા તરણ-
 તારણ, અધમ ઉધારણ, ભવદુઃખ ભંજન, મોક્ષ માર્ગના
 સાધક, ભગ્ય જીવના હૃદયના તવસરા હાર, મારા ધર્મ ગુરૂ,
 ધર્માચાર્ય, ધન્ય ! એહના ઉપગાર, જે એ ગુરૂએ મારી પશુ-
 તા ટાળી, મારો મનુષ્યાવતાર જન્મજીવી સફળ કર્યો; અહો !
 મોટો ઉપગાર. એવો મહા અનુભવ ભાવતાં એને સદાય
 કલ્યાણ હોજો, મોક્ષ કરણીની વૃદ્ધિ હોજો. ઘણું શું કહીએ ?
 એવું કોઈ સાર પદાર્થ નથી જે આપી ગુરૂને ઉપકાર કરું.
 મહારાજ હું મહા મંદબુદ્ધિવંત, દુષ્ટ, ખળ જનની સંગતે
 ચઢ્યો તેણે કરી તમારા અતીક દે.પ દીધા; હીણા, ચારિત્ર-
 ભગ્ન, ભાંડ, નીચ જન મુજને મળી મારા સાર પદાર્થ સમ-
 કીતને લૂંટ્યું; પણ અહો ગુરૂદેવ ! તમે પરમ તારૂપણે; પરમ
 વારૂપણે, પરમ કરૂણાપણે, પરમ હેતુપણે, પરમ ગોવાળપણે,
 એકાંત હેત આણી, મુજ પામરને હુંટાતો બાણી પ્રદેશી

*અર્થ:—સર્વ જીવને હું ખમાવું છું, સર્વ જીવો મારો અપરાધ ખમો.

સર્વ પ્રાણી મારા મિત્ર સમાન છે, કોઈ વૈરી નથી. એવી રીતે પાપ
 આલોચીને આત્માને નીંદીને, ગ્રહીને, દુર્ગંધીને ત્રિકર્ણ કરી એવીસે
 તિર્થ કરને વાંકુણું. ૧ અજ્ઞાન ૨૫ અંધારું. ૨ પશુપણું, મુખપણું.

રાજાની પેરે ન્યાત્ર કર્યો. એવા તરણતારણ ધર્મ ગુરુ ધર્મા-
ચાર્યના ચર્ણક્રમણ બહુમાને પુજવા લાયક જાણી, ચર્ણની રજ
મસ્તકે ચઢાવી, આપણો વાંક--દોષ ખમાવી હાથ જોડી એવો
ઉચ્ચાર કરવો.

અથ પચ્ચખાણુ કરવાની વિધિ.

હવે આજથી મારે દેવ અરિહંત, ગુરુ નિગ્રંથ, ધર્મ
કેવળીનો ભાખ્યો એ ત્રણે તત્વ સત્ય કરી જાણુવા. (૧).
ત્રસજીવ બેઈંદ્રી, તેઈંદ્રી, ચૌરેંદ્રી, પંચેંદ્રી, જાણી પ્રીછી હણુવા
નહિ, તથા સુદ્ધમ એકેંદ્રી પણ હણુવા નહિ. જીવજીવ સુધી
ટોટી છએ પચ્ચખાણુ (૨). કન્યા આશ્રી, લોભ આશ્રી, ઢોર
આશ્રી, મોટકી કુડી સાખઈત્યાદિક મોટકું જીહું બોલવું નહિ;
જીવજીવ સુધી ટોટી છ એ પચ્ચખાણુ. (૩) ખાતર પાડી,
ગાંઠડી છોડી, તાળાં ઉઘાડી, પડી વરતુ ધણીઆતી જાણી;
રણયુદ્ધ કરી, ઉપરવાડા ટપી, ઇત્યાદિક રાજા દંડે, ચોરી ચઢે
એવી મોટકી ચોરી કરવાનાં જીવજીવ સુધી ટોટી છએ પચ્ચખાણુ
(૪). પરસ્ત્રી દેવતા સંગંધી ટોટી છએ પચ્ચખાણુ; મનુષ્ય
તિર્યંચ સંગંધી ટોટી એકે એટલે કાયાએ કરી સેવવાનાં
પચ્ચખાણુ. પોતાની સ્ત્રી આસરી મર્યાદા કરવી (૫) પરિગ્રહ
પોતાના ઘરવાળાં સાહત નવ જાતનો પોતાનો છે તે ઉપરાંત
રાખવાનાં માસ ૧) સુધી પચ્ચખાણુ (૬) પોતાના ઘર થકી
ચારે દિગે ગામ બાહર નીકળીને ગાઉ સુધી પાંચે આ-
શ્રવ સેવવાનાં પચ્ચખાણુ (૭). છવીંશ બોલ ઉપલોગ

પરિભોગ જે પોતાને અર્થે આવે છે તે ઉપરાંત જીવજીવ સુધી
 પચ્ચખાણુ, વેપારમાં ક્રિયત્રિકપ દીન ૮) સુધી પોતાની કાયાએ
 કરી કરવાનાં પચ્ચખાણુ (૯). પત્તર કર્માદાન તેમાં પોતાને
 હાથે કસખ કરી વેપાર કરવાનાં પચ્ચખાણુ (૧૦). પૃથ્વીનો
 આરંભ પોતાની કાયાએ કરી ન કરવો; સંઘટ્ટ કરસનાની
 જયણા. (૧૧). પાણી નિત્ય મણુ ૧) ઉપરાંત પોતાની કાયાએ
 વાપરવું નહિ. કારણ તે આગાર છે. (૧૨) અગ્નિનો આરંભ
 પોતાની કાયાએ કરી કરવો નહી; શેક તાપની જયણા. (૧૩).
 વનસ્પતિ, કાયાએ કરી દેદવાનાં પચ્ચખાણુ; લોગવવા આશ્રી દીન
 એકે શેર ૧) તે ઉપરાંત પચ્ચખાણુ. (૧૪). ધાન્ય સર્વ જાતનાં
 પોતાની કાયાએ કરી રાંધવા, ખાંડવા, દળવાનાં એટલે આરંભ
 કરવાનાં દીન ૮) સુધી પચ્ચખાણુ (૧૫). તથા નાવું ધોવું
 પોતાની કાયાએ કરી માત્ર ૧) સુધી પચ્ચખાણુ. તે માંહે
 લોકીક કારણ પડયે, શરીર અશુદ્ધ થાય તેનું તમો જણે.
 તે માંહે આઉખું આવે તો જીવજીવ સુધી પચ્ચખાણુ (૧૬).
 હવે એ મારાં સંસારી ઉપગરણ, ઘર હાટ, ડેલી, મેડી,
 વખાર, વાડી, ખાગ, હોજ, ખેઠક, પલંગ, તળાઈ, હીરોળાખાટ,
 ખુરશી, માંચી પ્રમુખ તથા ગાય, ભેંસ, ઘન, ધાન્ય, થાળી,
 કચેલાં, દળમ, કંડીઆ, આમરણ, જીમણાકાર, અર્ધહાર, કનકાવ-
 ળી, રત્નાવળી, કાનનાં કુંડલ, કડાં, ત્રોટી, તરસ, મેખલા, વેઢ, વીં-
 ટીઓ, પાપજંઝર, શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ, ફરસ ઇત્યાદિક સંસારના
 ધનભોગ સર્વ અર્થને અંતે ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વેસરાવું છું

(તણું છું) તથા હિંસાકારી અધીકારણ નાજો, જંજળો, તરવાર, ભાલા, બરછી, બંદુક, પાળી, સુડી, ઘંટી, ખાંડણીઆ, દાતરડાં પ્રમુખ ઉપગરણ તે સર્વે મરણને અંતે ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરાવું છું. વળી એ આરંભ પરિશ્રદ્ધા બાદ્ય તથા અભ્યંતર તે સર્વ ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરાવું છું. એ સંસારી કુટુંબ મિત્ર, માત પિતા, ભાઈબેન, સયણ સંબંધી સાથે મેળાપ સંબંધ કર્યા હોય તે સર્વ મર્ણને અંત્યે ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરાવું છું. આ માફ શરીર, ઇષ્ટકારી, કંતકારી, પ્રિયકારી, રત્નના કરંડીયા સમાન છે તે પણ જીંદગીને અંત્યે ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસરાવું છું. અદારે પાપ-સ્થાનક, તથા ચાર આહાર અસણું, પાણું, ખાદિમ, સાદિમ તે પણ જીંદગીને અંતે વોસરાવું છું. એવા અપછીમ, મરણાંતિ સંલેખણા, ઝુસણા, આરાધના, આરાધવે કરી મારે સફળ હોજો. ચાર સરણ, ચાર મંગલિક મૂળ ઉચરવે કરીને સર્વ સંસારને પુઠ દેતોથકો અરિહંત, સિદ્ધ, સાધ, કેવળી પડ્યો ધર્મ ધ્યાન ધ્યાવતો થકો એ શરીરની મમતા રહિત પાદોપગમન સંધારા સહિત એવા પંડીત મરણના પાંચ અતિચાર ટાળવે કરી કાળ અણુવાંછતો થકો એવું પંડીત મર્ણ અંતકાળે મુજને હોજ્યો. એવી શિખામણુ સમદષ્ટિ શ્રાવકને ગુરૂવચને ધારવી. અને જે ઉત્તમ હજુકર્મી, અલ્પ સંસારી જીવ એ આજોયણુ સાંભળી આત્મને શુદ્ધ કરશે તે આરાધીક પદ પામશે.

દતિશ્રી શ્રાવકની આલોચણા સંપૂર્ણ.

જવરાશિ.

*(પદમાવતી રાણીની આલોચણા--રાગ વેરાડી.)

હવે રાણી પદમાવતી, જવરાશિ ખભાવે;
જાણપણું જગડોહીલું, એની વેળાએ આવે—

તે મુજ મિહિમિ દુહડં ૧

ભવ અનંતાએ કરી, અરિહંતની શાખ;

જે મેં જવ વિરાધિયા, ચોરાશી લાખ—

તે મુજ ૦ ૨

સાતલાખ પૃથ્વી તણા, સાતે અપકાય;

સાત લાખ તેડકાયતા, સાતે વળી વાય—

તે મુજ ૦ ૩

દસલાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચૌદ સાધારણ;

એ,ત્રિ,ચો ઈંદ્રી જવના, ખળે લાખ વિચાર—

તે મુજ ૦ ૪

દેવતા તિર્યંચ નારકી, ચચાર લાખ પ્રદાશી;

ચૌદ લાખ મનુષ્યના, એ લાખ ચોરાશી—

તે મુજ ૦ ૫

આ ભવ પરભવ સેવિયાં, જે પાપ અઢાર;

ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી પરિહરું, દુરગતી દાતાર;— તે મુજ ૦ ૬

* એ ચપા નગરીના ચેડારાજની પુત્રી અને દધિવાહન રાજની સ્ત્રી હતી. તેને ગર્ભાવસ્થામાં ડોકો ઉપજવાથી રાજનો પોશાક પહેરી પતિ સાથે હાથી ઉપર બેસી નગરીમાં ફરતાં હાથી નાઠો, તેમાં રાંજ વડયાખાએ વળગી રહ્યો અને હાથી રાણીને લેઇ કોઇ અગ્નીમાં મર્ચો ત્યાં પદમાવતીએ નીચે ઉતરી આ જવરાશિ કહેલી છે.

હીંસા કીધી જીવની, ખેડ્યા મૃજાવાદ;

દોષ અદત્તાદાનનો, મૈથુન ઉનમાદ—

તે મુજબ ૭

પરિશ્રદ્ધ મેળવ્યો કારમો, કીધો ક્રોધ વિશેષ;

માન, માયા, લોભ મેં કર્યો, વળી રાગ ને દ્રેષ—તે મુજબ ૮

કલેક કરી જીવ દૂહવ્યા, દીધાં કુડાં કલંક;

નિંદા કીધી પારકી, રતિ અરતિ નિશંક—

તે મુજબ ૯

ચાડી ખાધી ચોતરે, કીધો ધાપણ મોસો;

કુચર, કુદેવ, કુધમનો, લલો આણ્યો લરોસો—તે મુજબ ૧૦

ખાટકીના લવ મેં કીધા, કીધી જીવની ઘાત;

ચડીમારને લવ ચરકડાં, માર્યાં દીન ને રાત—તે મુજબ ૧૧

માછીગર લવ માંછલાં, આદ્યાં જળવાસ;

ધીવર, લીલ, કોળી લવે, મૃગ પાડિયા પાસ—તે મુજબ ૧૨

કાજી, મુદ્દાને લવે, પઠ્યા મંત્ર કઠોર;

જીવ અનેક ઝલે કર્યા, કીધાં પાપ અઘોર—

તે મુજબ ૧૩

કોટવાળના લવે મેં કીધા, આકરા કર-દંડ;

ખંધીવાન મરાવિયા, કોરડા-છડી-ડંડ—

તે મુજબ ૧૪

પરમાધામીના લવે, દીધાં નારકીને દુઃખ;

છેદન-લેદન-વેદના, તાડન અતિ તીખ—

તે મુજબ ૧૫

કુંભારના લવ મેં કીધા, કાચા નીંભા પકાવ્યા;

તેલી લવે તલ પીલિયા, પાપે પિંડ લરાવ્યા—

તે મુજબ ૧૬

હાળી લવે હળ ખેડિયાં, ફોડ્યાં પૃથ્વીનાં પેટ;

સૂડ-નિંદણુ કીધાં ઘણાં, દીધા અળદ અપેટ—

તે મુજબ ૧૭

માળીના લવે રોપિયાં, નાનાં વિવિધ વૃક્ષ;
 મૂળ--પત્ર--ફળ--ફુલનાં, લાગ્યાં પાપ અલક્ષ— તે મુજબ ૧૮
 અધોવાઇયાના લવે, ભર્યો અદકેરો ભાર,
 પોઠી--ઉંટ કીડા પડયા, દયા નાણી લગાર— તે મુજબ ૧૯
 છીંપાના લવે છેતર્યા, કીધા રંગણુ પાસ,
 અગ્નિ આરંભ કીધા ઘણા, ધાતુવાદ અવ્યાસ—તે મુજબ ૨૦
 સૂરપણે રણુ ઝૂઝતાં, માર્યો માણસ વૃંદ;
 માંસ--મદિરા--માંખણુ લખ્યાં, ખાધ્યાં મૂળ ને કંદ--તે મુજબ ૨૧
 ખાણુ ખણાવી ધાતુની, અણુગળ પાણી ઉલેચ્યાં;
 આરંભ કીધા અતિ ઘણા, પોતે પાપજ સિંચ્યાં—તે મુજબ ૨૨
 ઇંગ્લાસ કર્મ કીધાં વળી, ઘરમેં દવજ દીધા;
 સુસમ ખાધા વિત્તરાગના, ફડા કોસજ કીધા— તે મુજબ ૨૩
 બિંદી લવે બિંદર ગળ્યા, ગરોળી હત્યારી;
 મૂઠં મૂરખ તણે લવે, મેં જૂ લીખ મારી— તે મુજબ ૨૪
 ભડભુજ તણે લવે, એકેંદ્રિય જીવ;
 ભર--અણુ--ધડેં સેકિયા, પાડંતા રીત— તે મુજબ ૨૫
 ખાંડણુ--પીસણુ--ગારીને, આરંભ કીધો અનેક;
 રાંધણુ--ધંધણુ અગ્નિનાં, પાપ લાગ્યાં વિશેક— તે મુજબ ૨૬
 વિકધા આર કીધી વળી, સેવ્યા પાંચ પ્રમાદ;
 ઇષ્ટ વિચેગ પડવિયા, રૂદન વિખવાદ— તે મુજબ ૨૭
 સાધુ ને આરક તણાં, વૃત્ત લેઇને લાગ્યાં;
 મૂળ ને ઉત્તર તણાં, મુજ દૂપણુ લાગ્યાં— તે મુજબ ૨૮

સાપ--વીંછી--સિંહ--ચિતરા, સકરા ને સમળી;
 હિંસક જીવ તણે ભવે, હિંસા કીધી સગળી— તે મુજ ૦ ૨૯
 સુવાવડ દૂષણ ઘણું, કાચા ગર્ભ ગળાવ્યા;
 *જેવાણી ઢાળ્યાં ઘણું, શિયળવત લગાવ્યાં— તે મુજ ૦ ૩૦
 ઘોળીના ભવ જે કર્યા, જળના જીવ સુંવાળા;
 ધૂળે કરી જળ રોળિયાં, દાન દેતા નિર્વાર્યા— તે મુજ ૦ ૩૧
 લતારના ભવ જે કર્યા, ઘડયાં શસ્ત્ર અપાર;
 કોસ-કોદાળા ને પાવડા, ધિખ ધિખતી તરવાર.—તે મુજ ૦ ૩૨
 ગુજરના ભવ જે કર્યા, લીલા ભારા વઢાવ્યા;
 પાડીને ખેડાં મેલિયાં, પાડે ઉઠી છે જવાળા— તે મુજ ૦ ૩૩
 ઝોડના ભવ જે કર્યા, ફૂવા-વાવ્ય ખોદાવ્યાં;
 સરોવર ગળાવિયાં, વળી ટાંકાં બંધાવ્યાં— તે મુજ ૦ ૩૪
 વાણિયાના ભવ જે કર્યા, ફૂડા લેખ લખાવ્યા,
 ઝોછું આપી અધિકું લીધું, કુડાં માપ રખાવ્યાં— તે મુજ ૦ ૩૫
 હાથીના ભવ જે કર્યા, વેશડી વહુરિયાં;
 પંખી માળા ચુંચિયા, પાપે પેટજ ભરિયાં— તે મુજ ૦ ૩૬
 કેરી ને કોડીંબડાં, વળી લીંબુજ મોર્ય;
 રાઇ ચઢાવી શેલણે, પોતે પાપજ સિંચ્યાં— તે મુજ ૦ ૩૭
 અણુગળ આંધણ મેલિયાં, અણુપૂંજ્યે ચૂલે;
 અણુસોયા કણુ ઓરિયા, તેનાં પાપ કેમ ભૂલે ?—તે મુજ ૦ ૩૮
 ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો કુટુંબ સંબંધ;
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસડું, તેણે શું પ્રતિબંધ—તે મુજ ૦ ૩૯

ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો દેહ સંબંધ;
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસડું, તેણે શું પ્રતિબંધ--તે મુજ ૦ ૪૦
 ભવ અનેક ભમતાં થકાં, કીધો પરિગ્રહ સંબંધ;
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસડું, તેણે શું પ્રતિબંધ--તે મુજ ૦ ૪૧
 ઇચ્છીપેરે ઇહ ભવ પરભવે, કીધાં પાપ અખત્ર;
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી વોસડું, કડું જન્મ પવિત્ર--તે મુજ ૦ ૪૨
 હવે રાણી પદમાવતી; કીધાં સરણું ચાર;
 સાગારી અણુસણુ કર્યો, જાણુપણુનુસાર-- તે મુજ ૦ ૪૩
 રાગ વેરાડી જે સૂણે, એ ત્રીજી ઢાળ;
 સમય સુંદર કહે પાપથી, છુટો તત્કાળ-- તે મુજ ૦ ૪૪

ધર્મના પ્રકાર--મહાતિયું.

રે જીવ! જિનધર્મ કીજીએ; ધર્મના ચાર પ્રકાર;
 દાન, શિયળ, તપ, ભાવના, જગમાં એટલું સાર--રે જીવ ૦ ૧
 વરસ દિવસને પારણે, આદીશ્વર સુખકાર;
 શેલડી રસ વહોરાવિયો, શ્રી શ્રેયાંસ કુમાર-- રે જીવ ૦ ૨
 ચંપાપોળ ઉઘાડવા, ચારણીએ કાઢયું નીર;
 સતિય સુભદ્રા જશ થયો, શિયળે સુરનર ધીર-- રે જીવ ૦ ૩
 તપ કરી કાયા શોષવી; અરસ નિરસ આહાર;
 વીર શિષ્યુંદ વખાણિયો, ધન્ય ધનનો અણુગાર-- રે જીવ ૦ ૪
 અનિત્ય ભાવના ભાવતાં; ધરતાં નિર્મળ ધ્યાન;
 ભક્ત આરીસા ભૂવનમાં, પામ્યા કેવળ જ્ઞાન-- રે જીવ ૦ ૫
 જનધર્મ સુર તડું સમો; જેહની શિતળ છાય;
 સમયસુંદર કહે ભેવતાં, વંછિત ફળ પાય-- રે જીવ ૦ ૬

મહાપુરુષશ્રી ૭ શ્રી હંસરાજજી

સ્વામી વિષે કાવ્યો.

(૧)

દુહા—શુભ મતિ દીજે શારદા, વાણી અવલ સુખભુ; શાશન જિન શિરોમણી, પરમ રૂપી પરિમાણુ ॥ ૧ ॥ હં-સરાજજી સ્વામી તણા, ગાથું ગુણુ ઉદાર; સાંભળતાં સુખ ઉપજે, તે સુણજી અધિકાર ॥ ૨ ॥ દેશી લાવણુની ॥ હું પ્રણમું સદગુરૂપાય, નમું શીરનામી, નમું શીરનામી; પૂજ્ય જસરાજજી પરિવાર, નથુજી સ્વામી ॥ શ્રી જિનશાશન શણુગાર, સદા સુખકારી (૨);* સ્વામી મહાપુરુષ મુનિરાય; અવલ આચારી ॥ તસ શિષ્ય મનોહર સાર, સંસાર હી ત્યાગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી મુનિરાય, પરમ વયરાગી (ટેક) ॥ ૧ ॥ શ્રી કર્મ દેશ શ્રીકાર, રતન સોઈ રાજે (૨); ગુણુ વાંકી પત્રી ગામ, છગી શુભ છાજે ॥ શાહ પાસવીર તસ પુન્ય, અતોલ પ્રમાણું (૨); તસ ઘરણી લક્ષ્મીબાઈ, જુગત સોઈ જાણું ॥ તસ કુખ રતન ઉઘોત, જૈન ધરમ જાગી (૨); સ્વામી હં-સરાજજી ॥ ૨ ॥ સ્વામી સંવત અઠાર અઠ્યાશી, સમય સોહાવે (૨); સ્વામી મહા મંગળ શુભ માસ, ગુણી જન

* જ્યાં કૌંસ કરી બગડો કર્યા હોય તે દુકં બે વાર વાંચવી.

ગાવે ॥ સ્વામી તીથિ નક્ષત્ર શ્રીકાર; જન્મ દીન સોહીએ (૨);
 સ્વામી મીઠી શ્રી મુખવાણુ, સદા મન મોહીએ ॥ સ્વામી પુરણ
 પુન્ય પવિત્ર, લલા વડલાગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી ॥ ૩ ॥
 સ્વામી વરસ પંદર વય સાર, માંડવી આયા; સ્વામી સુણી શ્રી ગુરૂ
 મુખવાણુ, પ્રેમ રસ પાયા ॥ કરે કરોડ મને શ્રીકાર, સુસંજમ
 કેરો (૨); ભલો ઉપન્યો અધિકો ભાવ, સો હરખ ઘણેરો ॥
 સ્વામી લાલચ સંજમ પ્રેમ, અતિ ઘણી લાગી (૨); સ્વામી
 હંસરાજજી ॥ ૪ ॥ સ્વામી સંવત શત યોગણીશ, તીન
 પર સોહીએ (૨), સ્વામી માસ શુદ્ધ વૈશાક, પંચમી હોઈએ ॥
 સ્વામી દિક્ષા ગુરૂ દાતાર, નથુજી સ્વામી (૨); પરમ પુરૂષ
 ભરપુર, વેદના વામી ॥ સ્વામી વસ્તાજીકું સોંપિયા, શિષ્ય
 સોહાગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી ॥ ૫ ॥ સ્વામી શિષ્યા
 સૂત્ર સિદ્ધાંત, વાંચણી ધારી (૨); સ્વામી વિનય વિવેકી જાણુ,
 શ્યા ઉપકારી ॥ સ્વામી તેજપાળજી સંગ, બોલ શુભ ધારી
 (૨); સ્વામી ગરવા ગુણ લંડાર, કિરત સુવિસ્તારી ॥ સ્વામી
 આવીસે પરીસા કી, રીત સરાગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી
 ॥ ૬ ॥ સ્વામી અનુક્રમે વિચરતા, ગયા વઢવાણે (૨); પુનઃ
 રાજકોટ પરિભાણુ, જુગત ધર્મ જાણે ॥ સ્વામી પુંજજી કે
 પાસ, સૂત્ર મન સાધે (૨); સ્વામી દોય રહ્યા ચોમાસ, ધર્મ
 આરાધે ॥ સ્વામી આચા પછી કચ્છ દેશ, પ્રબળ સુખ પાગી (૨);
 સ્વામી હંસરાજજી ॥ ૭ ॥ સ્વામી ક્રિયાપાત્ર રૂપ, ધરમકી
 જાણ (૨), સ્વામી રાગ દ્રેષ મન માંડી, નહીં તિલ માત્ર ॥

સ્વામી ધન્ય ધન્ય શ્રી મુનિરાય, ધીરજ ચિત્ત ધરિયો (૨);
 સ્વામી ઉત્તમ શ્રી જિનધર્મ, ખુબ ઓચરિયો ॥ સ્વામી દોષ
 ખેંતાલીશ રહિત, લિક્ષારે માગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી
 ॥ ૮ ॥ સ્વામી મહાવ્રત પંચ આંચાર, ઉજવળ ચિત્ત આયા
 (૨); સ્વામી દાન શિયળ તપ ભાવ, સુલેદ દીપાયા ॥ સ્વામી
 દીઠા મુખ દીદાર, સફળ સુખદાઇ (૨); સ્વામી સુણતાં શ્રી
 મુખવાણુ, અધીક સરસાઈ ॥ સ્વામી કહે 'જીવો' કરજોડ, સદા
 ધર્મ રાગી (૨); સ્વામી હંસરાજજી ॥ ૯ ॥ કેદસ-સંવત
 શત યોગણીસ ઉપર, વરસ સતર વળાણીએ; માસ શુભ
 વેશાક પુનમ, જુક્ત સો જાણીએ ॥ ૧ ॥ મહા પુરૂષ મુનિરાજ
 કેસ, ધીરજ ગુણ ચિત્ત ધારીએ; શ્રી જિનવાણી સુણો પ્રાણી,
 નિત્ય ઉઠી સંભારીએ ॥ ૨ ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

(૨)

દુહા—ચોરીસે જીનવર નમી, પ્રણમું સદગુરૂ પાય; ગુણ
 ગાવા ગુરૂજી તણા, મુજ મન હરખ ન માય ॥ ૧ ॥ શુભ
 મતિ દીજે શારદા, વાણી વર્ણ વિદ્યાસ; તુમ કૃપાથી વર્ણવું,
 મુનિવર પર્મ કૃપાળ ॥ ૨ ॥ દેશી લાવણીની ॥ પરમ પુરૂષ
 હંસરાજજી સ્વામી, બુદ્ધિવંતને ગુણધારી (ટક); કૃપા કરી કચ્છ
 દેશ પધાર્યા, જાકી સુરત લાગે ખ્યારી ॥ પરમં ॥ બુદ્ધિં ॥ ૧ ॥
 શ્રી કચ્છ દેશ શુભ ગામ કહીજે, વાંકી પત્રી શુભ બની, વર્ણ
 અઢાર વસતા માહી, ચાંકી શોભા બહુત ગની ॥ પરમં ॥ ૨ ॥

પાસવીરશા પ્રબળ પ્રતાપી, તસ ઘડણી લક્ષ્મીબાઈ; પુર્વ પુન્યે
 ગર્ભ આપદે, અવતરિયા સ્વામી આંહી ॥ પરમ૦ ॥ ૩ ॥ સંવત
 અઢાર અઠયાસી ઉપર, માહા મંગળ એ માસ કહ્યો; તિથિ
 નક્ષત્ર શુભ જોગ કહીને, સુંદર લક્ષણે જન્મ ભયો ॥ પરમ૦
 ॥ ૪ ॥ અનુક્રમે વય વધતી જાણે, બુદ્ધિ પરાક્રમ બહુ હે
 આરી; વર્ષ ચૌદ લગે સર્વ શીખ્યા, ભણી ગણીને હોશીઆરી
 ॥ પરમ૦ ॥ ૫ ॥ વર્ષ પંદરના સ્વામી આપે, માંડવી આયા
 ભાવ ધરી; સ્વામી નથુજીકું શિશ નમાવી, વિનય વંદના બહુત
 કરી ॥ પરમ૦ ॥ ૬ ॥ પૂજ્ય પદ્માયે નથુજી સ્વામી, ધર્મબોધ
 બહુ સમજાવે; ધનની પેરે તે પરિપોષે, રાગીને મન બહુ ભાવે
 ॥ પરમ૦ ॥ ૭ ॥ શ્રી ગુરૂની મુખવાણી સુણીને, સ્વામી મન
 મોહું આંહી; સંસાર તણાં સુખ સર્વે ભાખ્યાં, ફરતી જયું વાદળ
 છાંડી ॥ પરમ૦ ॥ ૮ ॥ કર જોડી ગુરૂપાસે બોલ્યા, સ્વામી
 અરજ શ્રવણે ધારો; કૃપા કરી મુજ દિક્ષા દીને, ભવજળથી
 મોય પાર કરો ॥ પરમ૦ ॥ ૯ ॥ કડ્ડણા સાગર સદગુરૂ ભાજે;
 વાર ન કીને શુભ ક્રમે; વચન સુણી રળીયાયત હોવે, વ્યાધી
 વેદના દુઃખ વામે ॥ પરમ૦ ॥ ૧૦ ॥ સંવત ઓગણીશ ત્રીન
 હે ઉપર, ભલો માસ વૈશાક જાણે; ધવળ પંચમી તીથી કહીને,
 દીક્ષાનો દીન જોજ ગણો ॥ પરમ૦ ॥ ૧૧ ॥ કૃપાસિંધુ હંસ-
 રાજજી સ્વામી, લઘુ વયમાં સંજમ લીધો; માયા કાયા જુઠી
 બાધી, પરીમહ સખડી ત્યાગ દીધો ॥ પરમ૦ ॥ ૧૨ ॥ દિક્ષા
 કર વસ નથુજી સ્વામી, પરમપુરૂષ સમતા ધારી; શિષ્ય સંખ્યા

શ્રી વસ્તાજીકું, વિનયવંત લાવણ્ય ભારી ॥ પરમં ॥ ૧૩ ॥
 સુત્ર સિદ્ધાંત વાંચણી શીખ્યા, બોલ વિસ્તાર સર્વ જાણીને;
 સંજમ મારગ સુદો પાળે, જીવદયા મન આણીને ॥ પરમં
 ॥ ૧૪ ॥ અનુક્રમે મુનીરાજ વિચરતા, ચાલ ગયા તમ વદ-
 વાણે; રાજકોટમે સ્વામી આયે, ગુરૂવચન સત્ય કરી જાણે ॥
 પરમં ॥ ૧૫ ॥ પુંજી પાસે સિદ્ધાંતજ શીખે, અર્થ યુક્તિ
 રૂઢિયા ધારે; ઉભય ચોમાસું રહ્યા પૂજ્ય પાસે, શુભ વિદ્યા
 શીખ્યા સારે ॥ પરમં ॥ ૧૬ ॥ રાગ દ્વેષ મન મોહ ન
 મમતા, તપસ્યા ઉપર મન ભારી; ઇંદ્રીજીત સકલ દૃઢ રાખત,
 દોષ દષ્ટિકું નિવારી ॥ પરમં ॥ ૧૭ ॥ પંચ મહાવ્રત સુદાં
 પાળે, રાત્રિભોજન પરિહારી; છકાય જીવતાણા હીતકારી, નવ
 વાડયે શુદ્ધ બ્રહ્મચારી ॥ પરમં ॥ ૧૮ ॥ દશવિધિ જાતિધર્મ
 શુદ્ધ પાળે, આતમનાં દુષણ તાળે; બાવીશે પરીસાને જીતી,
 જિનમાર્ગ બહુ અજવાળે ॥ પરમં ॥ ૧૯ ॥ સંવત શત
 ઓગણીશ કહીજે, વરસ અઢારે સાલ સહી; વિચરતા મુનિરાય
 પધાર્યા, કંઈ દેશયે કૃપા ભયી ॥ પરમં ૨૦ ॥ ચતુરમાસ
 શ્રી માંડવી કીનો, ધર્મયુક્તિ રૂપી જાણી; સુત્ર સિદ્ધાંત અર્થ
 વિસ્તારે, સ્વામી તણી મધુરી વાણી ॥ પરમં ॥ ૨૧ ॥ નર-
 નારી મન હરખ ધરીને, ગુરૂજીના બહુ ગુણ ગાવે; જિનમારગ
 દિપાયો સ્વામી, તમ દર્શનથી સુખ થાવે ॥ પરમં ॥ ૨૨ ॥
 કરનેડી 'સોમો' એમ વદે, મુનીરાજ મહાવ્રતધારી; કૃપા કરી
 માહારાજ પ્રજુજી, લીજો વંદના હમારી ॥ પરમં ॥ ૨૩ ॥

કેશશ—છઠ્ઠું અઠ્ઠમ બહુ તપ કરે તે, ઓર તપ બહુ ભાતના;
છઠ્ઠા પિયર સ્વામી કહાવે, રક્ષાદારી જીવના ॥૧॥ એવા મુનિ-
વર પાય વાંદો, ભવી તુમે ભાવે કરી, વીતરાગ મારગ સાધતાં,
દુઃખ બચશે ભવનાં ટળી ॥ ૨ ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

(૩)

॥ દેશી લાવણીની ॥ કચ્છ દેશ ‘ મંડનપુર ’ મોહન,
શોભા વિવિધ પ્રકાર બની; ઇંદ્રપુરી ઓપમાન બખાનત, રાજ્ય
કરત રાયો ધની ॥ ૧ ॥ બહુત જિહાં વ્યવહારી બસત હે,
ગુન્યવંત ધનવંત હે ભારો; વિનય વિવેકી ધરમકે લાયક, સત્ય
સહાયક નરનારી ॥ ૨ ॥ જૈનધર્મકે વૃંદ બિરાજત, શ્રાવકકી
સુભાગ્ય બડી, સાધ સાધવી આય રહત હે, પ્રતિબોધત પ્રખ-
દાય જડી ॥ ૩ ॥ ‘કૃશ્ન’ ગુરૂકો ગચ્છ જિહાં ગાજત, રાજત
મહંત મુનિ સંઘ કને; ‘દેવમુનિ’ ‘જસરાજજી’ સ્વામી, શિષ્ય
સોભાગી બહુત બને ॥ ૪ ॥ શાસનમેં શાશનકે દાયક, લાયક
મુનિ ‘હંસરાજજી’ હુએ; બંસ બનીકમેં જન્મ લીયો જળ,
અંજમ લેકર કર્મ ખુએ ॥ ૫ ॥ માત ‘લક્ષ્મી’ શિયળ સુ-
શોભિત, તાત ‘પાસવીર’ શાહ કહું; કુળમેં દીનકર હુએ મુનિ-
વર, ગુનકો કિન બિધ પાર લહું ॥ ૬ ॥ રસના પાવન કરને
કારન, સંક્ષેપે તસ જશ બરનું; સુનકે સળ જન ધરો ચિત્તમેં,
સુન હે ઉનકું દુઃખ હરનું ॥ ૭ ॥ પંચ યામકો બોજ ઉઠાયો,
પંચ સમિતિમેં પ્રીત લગી; પંચક્રિયા પંચ આશ્રવ ત્યાગી,

આતમકી શુભ જ્યોત જગી ॥ ૮ ॥ પંચ વિષયકુ વિષ સમ
 જાનત, ધ્યાન અનિત્ય નિત્ય ધ્યાવત હે; પંચ સઝાય તસ વાસ
 કરત હે, અરિહંતકે ગુન ગાવત હે ॥ ૯ ॥ પચીશ ભાવના
 ધર્મ પાવના, તીહુ ગુપ્તિસે ગુપ્ત ભયે; છહુ કાયકા પિહર પ્રતાપી,
 દિન દિન શુદ્ધ વૈરાગ્ય નયે ॥ ૧૦ ॥ સપ્ત ભયકુ' ટાલ દીયા
 મુની, અષ્ટ મહકુ' રિદ કીને; નવ વાડસે' શિયલ ધરત શુભ,
 જતિધરમમે' લયલીને ॥ ૧૧ ॥ દુવાદશ લેટે તપ નિત્ય તપતે,
 અષ્ટ કરમકુ' જેર ક્રિયા; સત્તર પ્રકારે સંજમ શુદ્ધ પાવત, પાપ
 અઢારે ફેંક દિયા ॥ ૧૨ ॥ ત્રાગ રોપ રખતે નહિ દીલમે',
 નિષ્કપટી કોમળ છતિયા; ઉપશમમે લીન રહ અરૂ, બોલત હે
 કોમળ છતિયા ॥ ૧૩ ॥ અખંડ આચારી શુદ્ધ વિહારી, શેજ
 સમાધી ચિત્ત ધારી; પરીસહ ફોજ ચઢી મતવાલી, ક્ષમાખડગસે'
 સંહારી ॥ ૧૪ ॥ મોહકી ફોજકુ' મોહ દીયે મુનિ, નિજ પરા-
 કમકુ' વિસ્તારી; ભાવ સંવરમે' ચઢે સુહંકર, સુરવીર જગ જય-
 કારી ॥ ૧૫ ॥ જ્ઞાન ગણનમે' કેલ કરત નિત્ય, ધુન લગી હે
 ધ્યાનનમે'; લજ્જ દયા ખૂબ ભરી નેનમે', શશી શીતળતા
 આનનમે' ॥ ૧૬ ॥ ચરન કરનકે ધરન મુનીશ્વર, હરન શરનકે
 ભવકંઠા; પતીત ઉધારણુ કર્મ વિહારણુ, શાંત સ્વભાવી સુખકંઠા
 ॥ ૧૭ ॥ વિકથા વિષયકુ' વિષ સમ જાનત, માન ન દેવત
 માનનીકુ', નજર પસારી નિરખે ન નારી, નરકકી ખારી ધાર
 નીકુ' ॥ ૧૮ ॥ ગંગગતિ મલપતી ચાલ ચલત હે, ધીરજવંત
 ધરી લક્ષકે; વિચરત દેશ વિદેશ હંસમુનિ, અહાર અરસ

નિરસ લક્ષકે ॥ ૧૯ ॥ અધ્યાતમ અનુભવ રસ સ્વાદી,
 ચંડીતાઇ પટુતાઇ ધની; સંઘ માંચ દિનમણી સમ રાજત,
 ચાપ નિકંદન પાર્શ્વમની ॥ ૨૦ ॥ મન તન વાયક ભેગ
 અખંડિત, ગુન સિત્યાઇસ મુનીયનકે; સંઘ ચતુર બિધ શેવત
 ચરને, ગુન શરાહત ગુનીયનકે ॥ ૨૧ ॥ હાસ્ય કુતુહલ કબુજ
 ન કરતે, મુની બિચરત હે મહીયલમે; સુમતાધારી હે અવ-
 તારી, હર્ષ શોક નહિ હંશનમે ॥ ૨૨ ॥ મેઝગિર સમધીર
 મહંતની, સાગરસમ ગંભીર સદા; નિદ્રા સ્તૂતિ શ્રવને સૂનકે,
 શોકાનંદ કરે ન કદા ॥ ૨૩ ॥ આગમ અગમ ઉદ્ધિ અવગાહે,
 જાને જિનમત હારહકુ; અવસર લે ઉપદેશ સુનાવત, રાવ રંક
 ગ્રજ સગકુ ॥ ૨૪ ॥ અનેક ગુન મેરે ગુની સાહેબકુ; કયું
 અરતું રસના એકી, પરખત પર તરવર કે પુલકુ, કયું લેવેવાં
 મન થેકી ॥ ૨૫ ॥ કરોડ કલ્પ લગે કથે સો કરીયન, કવિતા
 સુંદર વિસ્તારી; રસના સહસ્રહી બનાવી, ગુનકો ન લહત
 પારી ॥ ૨૬ ॥ જિનમતકો શિષ્યગાર શોભાગી, જિનમતિ
 અન્યમતિકુ ખ્યારે; સમદષ્ટિકુ સળ જન માનત, એહ ચલગત
 હે જગ સારે ॥ ૨૭ ॥ ચિત્તમે ખસો મુજ મનકે મોહન,
 દ્યો દર્શન વારંવારી, બહુ ગુન ધરત હે સ્વામી, ખેર ખેર
 બાળે બલહારી ॥ ૨૮ ॥ ગોંડલ ગામકી શોભા સુંદર, ગુર્જ-
 ગિરિ સંઘકી ગાદી જિહાં; જિનમતકો ઉઘોત કરત હે, સાધ
 સાધવી બહુત તિહાં ॥ ૨૯ ॥ ગીરી સંઘ ગુરૂકે શાશનમે,
 સંઘ સંજમ મત દુહધારી; અખંડ આચારી ધીરજવંત ગુરૂ,

યુન્મેજી સ્વામી ભારી ॥ ૩૦ ॥ તસ લઘુ બ્રાતા વિશ્વવિખ્યાતા,
 વૃદ્ધ મુનિવર ગુણ ભરિયા; તસ પદપંકજ અનુચર એવા,
 ‘ખોડીદાસ’ દિગ્ગ દુખ હરિઆ ॥ ૩૧ ॥ ‘અખિધ’ રંગુલ
 ‘અહી’ ‘શશિ સાલમે’; માસ ‘પોસકી પૂર્ણ’ તીથી; ‘ભોડીયા’
 કાંદરે કીની લાવની, મુનિ હંસરાજજીકે ગુન કથી ॥ ૩૨ ॥
 ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

(૪)

દેશી કહખાની-પ્રભાતિયાની—ભાવધરી પાવમાં
 શીશ નામો સદા, મુનિ હંસરાજજીને શરણે આવો; આલ
 પૂંખાદ જંબલ મેલી પરો, ગુરૂ ગુણ માલના ગુણ ગાવો ॥
 “ભાવ ધરી પાવમાં શીશ નામો સદા, મુનિ હંસરાજજીને શરણે
 આવો ”--એ આંકણી ॥ ૧ ॥ કર્મદલ કાપશે ધર્મ દલ થાપશે,
 મર્મ ખતાવશે જ્ઞાન કેરો; ત્રોડી અજ્ઞાનતા મોડી દુર્ગુણલતા,
 સદ્ગુરૂ સારો કરશે સુધારો ॥ ભાવ મુનિ ॥ ૨ ॥ માત લક્ષ્મી
 તણા નંદ સોહામણા, ગુણતો છે ઘણા કેમ ગાઉ; મોહ ઉદધિ
 ઊંતરી નિજ હસ્તે કરી, કેમ કરી તેહને પાર જાઉં ॥ ભાવ ॥
 ॥ ૩ ॥ અદ્ય ખુદે કરી કલપના કલપીએ, જલપીએ જશ
 તોરણ તાબા; હંસ સમ હંસ કુલવંશ અવતર્યા ધન્ય, કીરતિના
 વિધ વાજંત્ર વાજા ॥ ભાવ૦ ॥ ૪ ॥ પીયર ખટકાયના તુમ
 તણી આપના, આપના શુભથી તે પાળે; મોહના ફંદ આનંદથી
 ત્રોડીને, મોક્ષના સુખમાં તેહ મ્હાલે ॥ ભાવ૦ ॥ ૫ ॥ સત્ય

વાદી સુરવીર ~~સુરવીર~~ ધીરને, માન અમીરનો ગર્વ ગાળે; ક્રોધ
 મહા બેધ નિરોધ કુબોધને, શુદ્ધ પાવક માંહે પ્રબળે ॥ ભાવ૦
 ॥ ૬ ॥ અદત્તને પરિહરી જીત્યા અબ્રહ્મ અરી, દૃષ્ટિ અમૃત
 ભરી સ્વામી કેરી; અહોનીશ ધ્યાનમાં ધુન લાગી રહી, અનુ-
 ભવની લહી શુદ્ધ શેરી ॥ ભાવ૦ ॥ ૭ ॥ સ્વપ્ન સંસારમાં
 સાર નવી લેખવે, અતીસેં અસાર ગણે છાર તોલે,
 ભોગ તો રોગ સમ જાણીને છાંડીયા, વચન નિરવદ્ય મુનિરાજ
 બોલે ॥ ભાવ૦ ॥ ૮ ॥ કંઠ માયા તણે દુઃખ કંઠ નિકંદીઓ,
 પાપના વૃંદથી પક્ષ છોડી; દક્ષ પ્રત્યક્ષ નિજ વક્ષને ચારવા,
 પંચ મહાવ્રતથી પ્રીત બેડી ॥ ભાવ૦ ॥ ૯ ॥ મહને રિદ કર્યા
 સપૂનવી ચિત્ત ધર્યા, નવી ડર્યા પરિસહો પાળ્યોથી; પંચ
 સમિતિ ત્રણ ગુપ્તિને ચિત્ત ધરે, થરહરે તરૂણીઓ તાળ્યોથી
 ॥ ભાવ ॥ ૧૦ ॥ વદન પુનમ શીશી વાણી અમૃત જશી,
 તન મન ઉલસીને શ્રવણ કીજે; વિષમ વિષવાદ સ્વાદ પરીહરી,
 સૂત્ર સિદ્ધાંતની સ્વાદ લીજે ॥ ભાવ૦ ॥ ૧૧ ॥ મલપતા
 ગજગતિ જીવ જતના અતિ, જતિ મતિ ધરી વૃત્તિ શુદ્ધ
 જેની; સંજમી દિલરમી સમકિત વાસના, આશના અહોનીશ
 રાખો એની ॥ ભાવ ॥ ૧૨ ॥ મેરૂ સમધીર ગંભીર સાગર
 વડા, સીંહ સમધીર પરાક્રમી પૂરા; ત્યાગી વૈરાગી અનુરાગી
 અકંઠાતમી, શીયળ શોભાગી સ્વામી સનૂરા ॥ ભાવ ॥ ૧૩ ॥
 પંચ ધંધી અરી વિષયને વશ કરી લાલચ હરી શુભ રીતે;
 રેખ તણ ચિત્ત સંતોષને રાખીઓ, પંચ પ્રમાદ તણ આથ

પ્રીતે ॥ ભાવ૦ ॥ ૧૪ ॥ જ્ઞાન અભ્યાસીને તપથી કાયા કશી,
 કુમતિ કોરે ખશી નાશી ન્યારી; દર્ઢ ઉપદેશનરનારીને તારતા,
 વારતા વિષયની નહિ જ ખ્યારી ॥ ભાવ૦ ॥ ૧૫ ॥ દેશ વિદેહમાં
 વિખ્યાતી વાધી ઘણી, સિંધમાંહી દિનમણી રત્ન રાજે; અચીત
 યિંતામણી પરમ પારસમણી, સુરત સોહામણી સુખુદ્ધ છાજે
 ॥ ભાવ૦ ॥ ૧૬ ॥ દોષ દરીઆવમાં નાવ યુની રાવ છે, ભવી-
 જન ભાવથી જેહ બેસે; ત્રોડી ભવરાશને કરમ કંકાશને, મોક્ષ
 બંદર ખોડીદાસ લેશે ॥ ભાવ૦ ॥ ૧૭ ॥ સંવત ઓગણીશ
 સપુ વીશની સાલમાં, પોસ શુદ્ધી પૂર્ણિમા શુક્રવારે; જોડીઆ
 બંદરે જોડ ભાખી ભક્તી, અતિસે ઉલટ ધરી પરમ ખ્યારે ॥
 ભાવ૦ ॥ ૧૮ ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

(૫)

દુહા-વંદુ જિન ચોવીશને, પ્રથમ કરૂં પ્રણામ; નામ
 જપતાં તેહનાં, શીજે વંછીત કામ ॥ ૧ ॥ શુભ મતિ દેને શારદા,
 વાણી દાતા માય; ગુરૂ તણા ગુણ ગાયવા, મુજ મન ભાવ જ
 થાય ॥ ૨ ॥ ગુરૂ ગુણ સાચરસો ભર્યા, કિણુ વિધ પીધો નય;
 હીરા ચંચુને ભરી, મગ્ન રહે મનમાંય ॥ ૩ ॥ સ્વામી હં-
 સરાજજી મહામુનિ, ગુરૂ ગુણના ભંડાર; અવતરિયા અવની
 વિષે, કીધા ઘણા ઉપકાર ॥ ૪ ॥ પૂર્વ પુન્યના જોગથી,
 પડિતમાં શીરતાજ જિનશાશનમાં શોભતા, તરણ તારણ જહાજ
 ॥ ૫ ॥ આયુષ્યને પૂરૂં કરી, દેવ થયા મુનિ એહ; વિરહો પડયે
 આ લોકમાં, જ્ઞાની ગુરૂનો તેહ ॥ ૬ ॥ દેશી “ જ્ઞાની ગુરૂ

હંસના જેવારે, મળે ક્યાંથી મુનિવર એવારે ”—એ આંકણી ॥
 અવતરિયા અવની વિષેરે, ક્રીધા ઘણા ઉપકાર, મહિમંડળે
 વિચરતા સ્વામી, બુઝવિયાં નર ને નાર ॥ જ્ઞાની ગુરૂ ॥ ૧ ॥
 પંચ મહાવત સુદ્ધાં પાળે, રાત્રી ભોજનનો ત્યાગ, બાવીસે
 પરિસહને જીત્યા, આતાપી વડ લાગ્ય ॥ જ્ઞાની ॥ ૨ ॥ સત્તરે
 લેહે સંજમ પાળે, જીવ છ કાયના નાથ; શુભ જ્ઞાને શોભે
 મુનિવર, અંહાનીશ આગમ હાથ ॥ જ્ઞાની ॥ ૩ ॥ બારે લેહે
 તપ તપેને, બ્રહ્મચારી નવ વાડ; જિન આજ્ઞા અનુસરીને, જીતેંદ્રી
 આઘણુ હાર ॥ જ્ઞાની ॥ ૪ ॥ દશવિધ જાતિ ધર્મ દિપાવે,
 ગુણ સત્તાવીસે શાધ; છનું દોષ ટાળીને લેતા, આહાર કરે
 અબાધ ॥ જ્ઞાની ॥ ૫ ॥ જ્ઞાની ગુરૂ મહા ગુણવંતીને, પંડિત-
 માં શીર તાજ, જિનશાશનમાં શોભતારે, તરણ તારણ જહાજ
 ॥ જ્ઞાની ॥ ૬ ॥ આગમના તે અનુલવીને, સમજે સૂત્ર સિદ્ધાંત,
 રહસ્ય તેનાં રજિયામણાં છે, આતમમાં એકાંત ॥ જ્ઞાની ॥ ૭ ॥
 નિજગુણ પરગુણ પીછાનતાને, આતમ જ્ઞાન અનૂપ; નિશ્ચય
 વ્યવહારનો નિર્ણય કરતા, કરણીમાં નહિ ચૂક ॥ જ્ઞાની ॥ ૮ ॥
 વ્યાખ્યાન વાંચે મહા મુનિવર, આપે શુભ ઉપદેશ, આરંભ
 જીવ વોસરેરે, એમ વહે હમેશ ॥ જ્ઞાની ॥ ૯ ॥ અમૃત રૂપી
 વચન એવાં, ઉગ્યાં જેને અંગ, છતી ઋદ્ધિને છોડી કરીને,
 સંજમ લીધ મુમંગ ॥ જ્ઞાની ॥ ૧૦ ॥ ગામ નગરપુર વિચરતાને,
 કચ્છા ઉત્તમ કમ; સંવત ઓગણીશ પાંત્રીશનો, ચોમાસો
 આપી જામ ॥ જ્ઞાની ॥ ૧૧ ॥ ચરમ ચોમાસો મહાસુનીનો,

જાણે વડાળા ગામ, નરનારી મન હરખિયાં સહુ; લલે પંધાર્યા
 રૂયામ ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૧૨ ॥ શ્રી ગુરૂની સુખવાણી સુણીને, સહુ
 જન રાજ થાય, પર્વ પળેસણ ખૂબજ દીપ્યાં, સદ્ગુણીને
 પેસાય ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૧૩ ॥ ભદ્રવાને કાપો પક્ષે, કીધા મહા
 કિત્તાત; જવર સંજોગે લમન વળગી, ગાળ્યાં ગુરૂનાં રાત્ર
 ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૧૪ ॥ વિયોગણી તીથિ વેગશું આવી, અમા-
 વાસિયા નામ; જ્ઞાની ગુરૂનો વિયોગ પડિયો, દીધે ન જડે
 દામ ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૧૫ ॥ ખટ ઘડી નિશાને જતાં, સ્વામી
 શુભ પરિણામ; સુરતી સહિત દેહીજ મૂંઝી, સ્વર્ગે ગયા તે
 રવામ ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૧૬ ॥ સંઘ સમસ્ત જોત સુણીને, તત્ત-
 ક્ષણ આવ્યા ત્યાંય; કરે અલિશય આરતો સહુ, દેહીને
 નીરખી જોય ॥ જ્ઞાની ॥ ૧૭ ॥ કમી વેડાવીને ખાંતે ખનાવી,
 માંડવી વિસ્વાવીશ; મશરૂથી મઢાવી માનો, રવી ઉગતે દીધ ॥
 જ્ઞાની૦ ॥ ૧૮ ॥ મધ્યસ્થળે મુનિ દેહ પંધરાવી, આપે અજબ
 વૈમાન; સુંદર દેસંધાટ રેવડી; ઉપર પતાકો બાણ ॥ જ્ઞાની ॥
 ૧૯ ॥ વિવિધ પ્રકારનાં વાળાં વાળે, ઝાંઝો તણા ઝમકાર;
 શહેરથી મહોચ્છવ અધિકો સમજે, ગામ વડાળ મોઝાર ॥
 જ્ઞાન ॥ ૨૦ ॥ નિર્વાણ મહોચ્છવ નિરંખવાને, આવ્યાં વરણ
 મંદાર; ગુરૂ તણા શુણ્યામ ગાતાં, સાણીથી નરનાર ॥ જ્ઞાની૦
 ॥ ૨૧ ॥ દહનક્રિયા કરી મુનીની, નાદા નિર્મળનીરું રાગીને
 રૂપી પ્રણે આવે; ચિત્ત ન જરફે થીર ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૨૨ ॥
 વખોતાં થાતક બોલી દહાડે કરી લોકીક દામ; ગુરૂ વિયોગનો

ઓરતો કરતા, એટલા નિજ નિજ ધામ ॥ જ્ઞાની૦ ૨૩ ॥ સાધુ
 સાધવી શાય કરતાં, આવક આનિકા તેમ; રાંક તણી ગાંઠથી
 છુટયો, જાણે ચિંતામણી જેમ ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૨૪ ॥ આદરો
 આયુષ્ય અધિર જાણીને, શિયળ દયા તપ દાન; વધ ઘટ ઘડી
 નવી બનીરે, જિન શ્રી વૃદ્ધમાન ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૨૫ ॥ મનોહર
 બંદર માંડવીમાં, રહેવાથી સોજાણુ; સોને ગુરૂના ગુણ જ ગાયા,
 જથા મુદ્ધિ પરિમાણુ ॥ જ્ઞાની૦ ॥ ૨૬ ॥ કેળશ ॥ પંચમહા-
 વ્રત ધારી, એર તપ બહુ જાતના, છકાય પિયર સ્વામી
 કહાવે, રક્ષાકારી જીવના ॥ ૧ ॥ એવા મુનિવર પાયે વાંદો,
 જામી તમે ભાવે કરી; વીતરાગ મારગ સાધતાં, દુઃખ જાયે
 સંપત્તિ ટળી ॥ ૨ ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

ઇતિશ્રી હંસરાજજી સ્વામી વિષેનાં કાવ્યો સંપૂર્ણ.

અથશ્રી શિયળની સોળ કહા.

ધસમના છે અનેક પ્રકાર, વ્રત ખોટાં કહ્યાં પંચહી
 સાર કે, શિયળ સમી જગ કોયે નહીં; સૂત્ર કુરાન મુરખ
 વિચાર કે, શિયળને સર્વ કોય વર્ણવે; શિયળથી માંડજો પ્રીત
 અધાર કે, મર સમણી જનુતી કરી જાણુને; આંખ મીંચી
 વ્રત કર્મને અધાર કે, બેગોહી પરજવ પહોંચણો; દુઃખ દેશે
 ચેરી કામ વિકાર કે, આકેહી અંખ ન દાગશે; શંખલ લેજો
 મુખે સમકીરત સાર કે, તો વાણુગાર ચોહામણો; શિયળશંખલવિના

નહિ કોયે આધાર કે, શિયળ અખંડીત સેવજો ॥ ૧ ॥
 જેવો ચંચળ કુંજર કાન, વેગો પડે પાકો પીંપર પાનકે,
 જેવી ચંચળ વીજળી; જેહવો ચંચળ સંધ્યાનો વાન કે,
 કાલ અણી જગ જેહવો; જેહવો અધીર જોખન અભિમાન
 કે, ક્ષણક્ષણ જાય છે છીજતો; વિષયમાં મ રાયજો
 વિષ સમાન કે ક્ષણ કિંપાકની ઉપમા; સુખ નહિ એતો 'દુઃખ-
 ની ખાણ કે, તૃપ્ત હુઈ કોઈ સુખા નહીં; ઇંદ્ર નરેંદ્ર બંડે બંડે
 રાજાનકે, આશા વગુંધા સમ ચડ ગયા; પરલવમાં હુઆ
 ઘણા હેરાનકે, રમણીના રૂપમાં મ રાયજો; સૂત્રમાં લાખ્યો
 શ્રી ભગવાનકે, શિયળ અખંડીત સેવજો ॥ ૨ ॥ શુદ્ધ
 શિયળ પાળ્યે કુળ કલંક ન હોય, જિન ધર્મ સાચો કરી
 જાણજો શોચકે, પાપને મૂળથી પરિહરો; દેવ દેવી તણો પૂ-
 જ્યનીક હોય કે, ત્રણ લોકમાં સુજસ હોવે ઘણો; રોગ ને
 આપદા તેહને નહિ કોય કે, મોક્ષગામી હોવે શિયળથી, અગ્ની
 દિતળ હોવે શિયળથી જોય કે, શિયળથી વીષ અમરત હોવે;
 શિયળથી સરપ હોવે કુત્રની માળ કે, હાથી હોવે બકરી
 સારીખો; સિંહ હોવે જેહો મૃગ શિયાળ કે, આપદા ટળે
 સંપદા મગે; કામણ દષ્ટ મૂંઢીએ શિયળ ટાળ કે, સમુદ્ર તાળ
 દીએ તેહને; શામેરાં ટીંખા સમાન હોવે તતકાળ કે, વીરજોનેશ્વરે
 એમ કહ્યું; એવા ગુણ જાણી શિયળ શુદ્ધ પાળકે, શિયળ અખં-
 ડીત સેવજો ॥ ૩ ॥ ચોથો જે સંવર દસમે અંગ, અર્થ કહ્યા
 તે શુણજો મન રંગકે, અંગથી આગસ પરિહરો; બારે પ્રખંદ

તેહને સંગકે, વાણી જોજન ગામીની; વીરે વખાણ્યો શિયળ
 સુચંગ કે, સગુણે માણસે લલો જાણીઓ; જેણે આદર્યો શિયળ
 બડે ઉછરંગકે, તે તરિયા સંસાર સમુદ્રને; શેષ્ય બાપી રહી
 નદી ગંગકે, તે જતને કરી રાખજે; એક લાગ્યે સર્વ વ્રતનો
 લંગ તે જતને ઘણે કરી રાખજે; એક લાગ્યે સર્વ વ્રતનો
 લંગકે, એહવો બ્રહ્મચર્ય મોટકો; મોટો કહ્યો તે છોટાને પ્રસંગકે
 બગીચ ઉપમાએ વર્ણવું; એક એકથી અધિક સુણજે મન રંગકે
શિયળ અખંડીત સેવજે ॥ ૪ ॥ ગ્રહગણ માંહે બેડો
 જેમ ચંદ્ર, રતનાદિક આગર માંહે સમુદ્રકે, રતન માંહે વૈકુંઠ
 મોટકો; ભુષણ માંહે મોટો મુગટ સોહંતકે, વસ્ત્ર માંડું ક્ષેત્ર
 કપાસનું; ફુલ માંહે મોટો અરવિંદકે, ચંદન માંહે ગોશીર્ષ
 વખાણીએ; હિમવંત મોટો કહ્યો આષઠી વૃંદકે, નદીમાં શીતોદ્ધ
 મોટકી; સમુદ્ર માંહે સ્વયંભુ રમણ છે અધિકકે, કૃષ્ણ પર્વત
 મોટો વાટલો; હાથી માંહે ઐરાવણ ગયંદકે, ચોપણ માંહે સિંહ
 કેશરી; સોવનકુમારમાં દેવ વેણુંદકે; ધરણેંદ્ર નાગકુમારમાં; (તેમ)
 સરવે વ્રત માંહે શિયળવ્રત અધિક સોહંતકે, **શિયળ અખં-**
ડીત સેવજે ॥ ૫ ॥ દેવલોક મોટોહી પાંચમો જાણ,
 સલામાં સુધર્મી સલા વખાણકે, સ્થિતિમાં લવશતમા કહી;
 દાનમાં બરો છે અભયદાનકે, રંગમાં કરમજી મોટકો; સંઘેણ
 માં મોટો પહેલો જાણકે, સમચારસ મોટો સંઠાણમાં; ધ્યાનમાં
 મોટો છે શુક્લધ્યાનકે, મુનીવર માંહે તીર્થંકર; ક્ષેત્રમાં
 મહાવિદ્યુંદ્ર ક્ષેત્ર વખાણકે, પર્વતમાં મેરૂ ઉંચો કહ્યો; વનમાંહે

નાંદનવન વખાણુકે, વૃક્ષ માંહે જાંબુ મુંદર ઘણું; સેન્યામાં
 ચક્રવર્તીની સેન્યા વખાણુકે, રથમાં મહારથ મોટો કહ્યો; (તેમ)
 સર્વ વ્રતમાં શિયળવ્રત અધિક સુખણુકે, શિયળ અખંડીત
 સેવજો ॥ ૬ ॥ સુગુણા માણસ તમે સાંભળજો અરદાસ,
 જાય છે જોખન તુટે છે આશકે, તો સુરા રહેજો સહી, એણે
 જુગ મારગ માંડ્યો છે પાશકે, વિષય વિદાસમાં મત ભૂલજો;
 એણે જુગ નરપતી થાય છે દાસકે, આંખી અણી કેમ ઉગરે;
 મોટે છે અંગ કરે મુખ હાશ્યકે, એણે જુગ દોષીત રાખશે;
 ખળ ધન જોખન કરણી વિનાશકે, નામ છે અખળા નારનો;
 તેણે ઇંદ્ર નરેંદ્ર કીધા વશ્ય નાસકે; ત્રિમૂવન પાય લગાવીઆ;
 નજરે પડ્યા કરે શિયળ વિનાશકે, વિષય કરણને વાપરી; તે
 દૂર તજે કરે શીવપુર વાસકે, શિયળ અખંડીત સેવજો
 ॥ ૭ ॥ નારીને કોજે હુઆ ઘણા સંગ્રામ, ખડે ખડે રાજન
 રહ્યા રણકામકે, કટી કટી મુઆ છે અતિ ઘણા; કોણ કોણ
 નગરને કોણ કોણ ગામકે, કહું છું થોડી શી વાનગી; ચિત્ત લગા
 ડી સુણો તેહનાં નામકે, દ્રૌપદી કેરા પ્રસંગથી, પાડી કરશનજી-
 એ પદ્મોત્તરની મામકે, રાવણે સીતા અપહરી; ભારથ કીધાં
 ત્યાં લક્ષ્મણ રામકે, ઉદાઘને ચંદ પ્રદોતને; એ પણ સૌ માનનીનું
 છે કામકે, અરજીને જીવ કીધાં ઘણાં; રતન સુલદ્રા પરણવા
 કામકે, શિયળ અખંડીત સેવજો ॥ ૮ ॥ મયણુરેકા
 તણે કારણે જાણ, મણીરથ હુડ્યા છે અંધવ પ્રાણુકે, મરી નરકે
 ગયો સાતગી; ચંદ પ્રદોતન રાજ પીછાનકે, મૃગાવતીનું રૂપ

સાંલણી સૈન્યા લઈ આંચો મોઠે મંડાણુકે, કોસંળી નગરી ઘેરી
 લઈ; જીવ ઘણાનો કીધો ધમશાણુકે, રોહણી પરણવા કારણે;
 વસુદેવ રાજાએ કીધું યુદ્ધ તાણુકે; વળી રાણી પદમાવતી;
 તેનું કોણીકે વચન કીધું પરમાણુ કે, દશમાઈ દોઝે માનંગ
 મરાવીઆ; તેણે નાનાની માની નહી મુખવાણુ કે, એક કરોડ
 એશી લાખ ઉપરે; મનુષ્ય ઘણાનો કીધો ધમશાણુ કે, શિચળ
 અખંડીત સેવજો ॥ ૧૦ ॥ અથીર હોવે જોવી આલની
 છાંય, અથીર હોવે જોહવી કાયર ગાય કે, અથીર કન્યાધન
 જોહવો; અથીર હોવે જોહવો દારનો વેહકે, અથીર રાજ હોવે
 દુખજો; અથીર ધનુષ્ય આકાશનું જોહકે, અથીર ધાસનું
 તાયણુ; અથીર હોવે તેવી માનવ દેહકે, અથીર કુંલ માટી
 તણુ; કુટ જાવે લાગે થોડીશી દેહકે, અથીર રંગ પતંગનું;
 અથીર જાણો તેવો નારી સ્નેહકે, પ્રાણ જો આપીએ એહને; તે
 પણુ છેડે દેખાડે છે એહકે, શિચળ અખંડીત સેવજો ॥ ૧૧ ॥
 નારીના ચરીત્રનું નવી લાલે અંત, ઉંદર દેખી હોવે લંચ-
 લીતકે, સાપ આશીકે લઈ સુએ; ડોલી ઓળંગતાં દુઃખ ધરંત
 કે, કામ પડે ગીરીધર ચઢે; સકલ ધાવ કમળા ખમંત કે,
 કંથ હણી ધરણી ઢળે; કામનીને સંગે દુઃખ અનંતકે, ધારે
 તે નાથ ધુમ્મવી દીએ; ક્ષણ માંહે રંગ ઘેરંગ કરંત કે, નર-
 ખળ નર પડીતને; પાસ પડ્યા પછી કોઈક તજંત કે, તે
 પહેલાહી આપ સંભારજે; મત કરજો રમણીસું રમત કે,
 શિચળ અખંડીત સેવજો ॥ ૧૨ ॥ પર તણુ રૂપ

જુવે શણુઆર, પરશુ' ભોગવે ભોગ વિકાર કે, વચનશુ' રીઝવે
 ઓરને; ઓરને ચિંતવે ચિત્ત મોઝાર કે, આગ દેવે શિર
 ઓરને; કુડ તણી કોથળી કપટ ભંડાર કે, કલેશ કાળની
 કુંપલી; રમણીએ મુરછીએ સરવ સંસારકે, સ્વાર્થ દેખે અશી-
 જનો; નારીએ વિનાશીઓ નિજ ભરથારકે, કંપીલાને સંભારજે;
 નારીના અવગુણનો નહીં કાંઈ પારકે, એકહી જાણે કેટલા
 કહૂં, નારીનો નેહ જેહવો લીંપણ છારકે, શિયળ અખં-
 ડીત સેવજે ॥ ૧૨ ॥ કામ કશાલીઆ લોખે જીહાર,
 કુદ તણે કેડે ઉડાડદે છારકે, ઉલટું વહે મદશુ' છકી; ઉંચ
 છેડી કરે નીચ આચારકે, વિરસે તો વાઘણથી ખૂરી; એહ
 જગ ચિત્તની ચોરણહારકે, છળછિદ્રજેવંતી ફરે; કાયકટકમાં
 નાયક નારકે, લોચન બાણ વરસાવતી; લટકતી વેણી જાણે
 તીખી તરવારકે; લાખખો ગમે આગે લુટીઆ; અરણીકાદિકને
 આદ્રકુમારકે, એવા મુનીવર મોટકા; તેનો સંજમ ધન લીઓ
 ધુતારકે, નરકદીવડી જિનવરે કહી; નારીનો સંગ તજે વારોવાર
 કે, શિયળ અખંડીત સેવજે ॥ ૧૩ ॥ સઘળી નારી
 સરખી નહીં હોય, પુરૂષ ભલા સહુ મતી કહો કોયકે, નારી
 જશુ' પુરૂષને જાણજે; આપણા અવગુણ જાણજે શોયકે, શેવ્યાં
 વિષય દોનુ ખુલાં; શિયળથી શિવપુર દોનુને હોય કે, તો
 નારીને લંછન કેમ ચહે; પુરૂષ સરવે સુલક્ષણ હોય કે, તો
 વાજંત વાલી કેણી વિધે; એક હાથે નચી વાજે કોયકે, પુરૂષ
 ક્રોધ પરનાર શું, શેવી કુશિયળને લગ ગયા ખોય કે, જો

પાપ ઉદે સેવે એણે ભવે; તે રાજા હુટે ધન શુભી દીયે
પરોય કે, પરસ્પરમાં દુઃખ લોગવે; એ સમો પાપ બીજો
નહી કાઢે, શિયળ અંખડીત સેવજો ॥ ૧૪ ॥

નારી કોઇ હુઈ શિયળવતી બાણ, શ્રી વીર જિણુંદે ક્રિયાં
વખણ કે, કષ્ટ પડયે કાયમ રહી; ચંદન બાળા ને ચેલણ
બાણ કે, રાજેમતી વળી દ્રોપદી; સુલદ્રા સતિને સીતા વખાણ
કે, મયણરહા ને કમળાવતી; દવદંતી અંજના શિયળ પ્રમાણ
કે, શ્રીમતી ને પદમાવતી; મૃગાવતી શુદ્ધ શિયળ પ્રમાણ કે,
સતીયોનાં નામ કેટલાં કહું જેન ધર્મ દીપાવ્યો રાખી કુળ
કાણ કે, શુદ્ધ મને શિયળવત આદરી; શુદ્ધ મને પાળી છે
જિનવર આણ કે, ધન્ય છે તેહના વતને; શિયળને કાજે તણ
દીઆ પ્રાણ કે, શિયળ અંખડીત સેવજો ॥ ૧૫ ॥

સુરતરૂ આંગણે ઉગ્યો સનૂ, ઉખેડી રેપિયો આક ધંતુર કે,
હસ્તી સાટે ખર ગ્રહે; રત્નચિંતામણી નાખ દે ધૂળ કે, કાય
ગ્રહે કુમતે કરી; વિષ્ટામાં મુખ ઘાલે ભુસુર કે, કણશરી કરને
છોડને આંખા ધરાખને છોડી ખમુર કે, કાગ લીંબોળીમાં રતી
કરે, જેમ વિશેષે ચોથું મત હોલે દુર કે, અકલ વિના જીવ
બાપડ; નરડ નિગોદમાં હુઈ ગયા પુર કે, શાશ્વતા સુખની
હોલે આયના; તે પાળો શિયળ નારીને તણ દુર કે, શિયળ
અંખડીત સેવજો ॥ ૧૬ ॥ ઇતિશ્રી શિયળની સોળ
કંઠા સંપૂર્ણ ॥

મનપંખીની સગાય.

ધમણુ તો ધમતી રહી ને, બુઝ ગયા અંગારે; એનું
કમકો રહી ગયો પછી, ઉઠ ચડ્યો લુવારે; મનપંખીયા માં
પડીશ પાંજરે, સંસાર માયા જાળરે; (એ આંકણી) ॥ ૧ ॥
માત પીતા સુત બંધવા ને, ઓર સહુ પરીવારે; તે પછી
ઉભા જોયશે તુંને, પકડી જશે કાળરે ॥ મન૦ ॥ ૨ ॥ મેઢીથી
પ્રાણીને હેઠો ઉતાર્યો, લાઈ મલ્યા ચારે; નાડી દેખીને વિલખ
હુઆ પછી, પડી રહી પોકારે ॥ મન૦ ॥ ૩ ॥ આછી
ઘોતી તુંજનેરે, આણી દેશે ઓઢાડરે; જોખરી હાંદલી આંગે
ચમકે, પીછે સહુ પરીવારે ॥ મન૦ ॥ ૪ ॥ સીમ લગે ને
સાજન ચલે, શેરી લગે સગી માયરે; ઘરની નાની ઘર રહી
તારો, જીવ એકલડો જાયરે; મન૦ ॥ ૫ ॥ જઈ મુકયો સ્મશાન
કાંઠે, ઉપર ખડકયો ભારે; જોરી ખંજોરી એમ જાળે જેમ,
લોહું ગાળે લુવારે; મન૦ ॥ ૬ ॥ ઘરે ઘોડા હાથીઆને,
સોનેરી પદ્માણુરે; વાલમ તારા વેગળા હોશે પછી, સુનો બળે
મશાણુરે ॥ મન૦ ॥ ૭ ॥ માત પીતા તારાં સદાય જુરે,
એનડી દસ માસરે; કામની દીન તેર જુરે પછી, ઓર હુંદલ
ઘરવાસરે ॥ મન૦ ॥ ૮ ॥ ધાયો ઘોડી ગયો મેલી, સુતો
જુટી તાણુરે; પાઉગલો ઘડી ચાર રહ્યો તુંતો, અરિહંત નાન
સંભારે ॥ મન૦ ॥ ૯ ॥ પાણી પહેલી પાણ બાંધે, તે નર
ચતુરસુખણુરે; ઘર લાગે ને કુવો જોદાવે, ને સુરખ અજાણુરે
॥ મન૦ ॥ ૧૦ ॥ એવું જાણી ચેતો પ્રાણી, કરો દયા ધર્મ
સારરે; કહત કવિજન ચેતજો લાઈ, આખર ધર્મ આધારરે
॥ મન૦ ॥ ૧૧ ॥ ઇતિ સંપૂર્ણ ॥

આંખો બંધ કરીને ના દોડો. ભાઈ !

દોડતાં દોડતાં પંથ કપાય તો, જુઓ ધાંચી ધર ઉંટ;

દિન સાંજમેં દોડતો હીડે, ઘાફી જાવે ત્રટ—

હો સમજી ! જ્ઞાન-નયન નિજ ખોલો !

૧

‘ કરણી પાર ઉતરણી ’ કહીને, જગને જૂઠું સમજાવે;

જ્ઞાન રહિત જેમ રાત અંધારી, પરમારથ કેમ પાવે ?—

હો સમજી ! જ્ઞાન-નયન નિજ ખોલો !

૨

સાઠ સદસ્ર વર્ષનો તાપમ્ન, ‘ બાલ તપસી ’ કહિયો;

દેવપણામાં જ્ઞાન જો પામ્યો, તો ભવ એક જ રહિયો—

હો સમજી ! જ્ઞાન-નયન નિજ ખોલો.

૩

જ્ઞાનસહિત જે ક્રિયા કરે તે, હોય કલ્યાણને કાળે;

એકાંત જ્ઞાન તથો આરાધક, નિજ ગુણમાં નિત રાજે—

હો સમજી ! જ્ઞાન નયન નિજ ખોલો !

૪

સૂત્ર—રહસ્યમે સમજી શાણા, કરો ક્રિયા બલે સાચી;

બોધિબીજ વિષુ ગદ્દામંજુરીમાં, મત રહેજો શાંત રાચી—

હો સમજી ! જ્ઞાન-નયન નિજ ખોલો !

૫

શિર સાટે સત્ય આચરે !

- ટેક મ મૂકો રે, ધરિયે ધર્મ વિવેક કે સત્ય ન ચૂકો રે, (ટેક).
- સત્ય થકી સહુ જન સનમાને, પ્યારા મારા ! ધ્યાન ધરે ધરણિદો;
સૌમ્ય વદન સુધારસ વરસે, હિમકરણુ જ્યમ ચંદો રે— ટેક૦ ૧
- સત્યવાચક લાયક નર જગમાં, પ્યારા મારા ! દાયક બુદ્ધિ નિધાન;
પદ પદ સંપદ નવનિધિ પામે, મહિમા મેર સમાન રે— ટેક૦ ૨
- દૂધ સરિખી કીરતિ પ્રસરે, પ્યારા મારા ! જગમાંહી જશનો ડંકો;
વૈરી તો વનવાસે નાસે, વાળ ન હોવે બંકો રે— ટેક૦ ૩
- સત્ય થકી સહુ જગ વશ થાવે, પ્યારા મારા ! અહોનિશ એહને ધ્યાવે;
સુર નર પડિત શીશ નમાવે, ઇન્દ્ર આપે ગુણુ ગાવે રે— ટેક૦ ૪
- સત્ય પુરૂષે પ્રતિજ્ઞા પકડી, પ્યારા મારા ! પ્રાણુ જતાં નવિ મૂકે;
ચાતુર ટેક ધરી ધન-જળથું, અન્ય ઉઠકથી નવ દૂકે રે— ટેક૦ ૫
- મીન મરાળ સરોવર મેલી, પ્યારા મારા ! છિત્તર દીપ્તમાં ન આણે;
સત્યવાદી તેમ ટેકને યેકી, મૃયાવાદ ન ટાણે રે— ટેક૦ ૬
- શર સુમદ સંગ્રામે સનમુખ, પ્યારા મારા ! આયુધ યુદ્ધ મચાવે;
પ્રાણુની હાણુ ગણે નહિ મનમાં, ચરણ પાછા નવિ દાવે રે— ટેક૦ ૭
- રણમાં શર સંસારે ઘણા છે, પ્યારા મારા ! કોઇ ન સત્યને તોલે;
કદ પડે કાયરતા નાણે, બોલી વચન નવી ડોલે રે— ટેક૦ ૮
- ગજસુકુમાર મુનીશ્વર મ્હોટા, પ્યારા મારા ! ટેકથી ધ્યાન જ ધરિયા;
અગ્નિદહન સહન કરીને, શિવરમણીને વરિયા રે— ટેક૦ ૯
- હર્ષ ધરી હરિશ્ચંદ્ર નરેસર, પ્યારા મારા ! કદ સહ્યાં સત્ય માટે;
તાત ટેક રાખણુ રઘુરાયા, પરવરિયા વન વાટે રે— ટેક૦ ૧૦

એમ અનેક નર ટેક ગ્રહીને, પ્યારા મારા ! ગ્રાહક ધર્મ સધીર;
 સત્ય-મુધારસ-સ્વાદમાં લીના, જ્યું વન કોયલ કીર રે—ટેક૦ ૧૧
 કુંજનમેં કરિ કેલિ કરંતા, પ્યારા મારા ! આરામે અહોનિશ;
 જલ માંહી મીન, મરાળ સરોવર, મુક્તિધ્યાને મુનીસ રે—ટેક૦ ૧૨
 તિમહી જ સત્ય-મુગંધે રસીયા, પ્યારા મારા ! કસિયા શીલ—કહોટા;
 મનમથ મથન કરી મન જીત્યું, મહિમંડળમાં મોટા રે—ટેક૦ ૧૩
 વસુ વસુધાપતિ વસુધા વહિતો, પ્યારા મારા ! સત્યવાદી તે સમે તો;
 અસત્ય વચન ઉચ્ચાર કર્યાથી, સાતમી પુઠવિ પહોતો રે—ટેક૦ ૧૪
 કમલપ્રભા ગણિ ગુણનો દરિયો, પ્યારા મારા ! મન-માતંગે ચહીઓ;
 વિપરીત વચન પ્રણયો ભારી, ભવ, અટવી રડવડીયો રે—ટેક૦ ૧૫
 અસત્યથી અવગુણ અનંતા, પ્યારા મારા ! ગુણ સરવે જાય ઉડી;
 સત્ય વિવેકના ટેકને થેકી, ગયા દુઃખ દરિયે ખૂડી રે—ટેક૦ ૧૬
 સત્ય-સરોવર સમતા-જગમાં, પ્યારા મારા ! કેલિ કરો મન ભાવે;
 આતમ અંતર નિર્મળ થાવે, કર્મ મલીન મળ જાવે રે—ટેક૦ ૧૭

સ્વર્ગસ્થ શ્રી ખોડાજી સ્વામી.

॥ નિંદ્રાની સગાય ॥

નિદ્રાડી વેરણુ હુધ રહી, કીમ કીજે હો સા પુરૂષ નિદ્રાનકે ॥
 ચોર ફરે ચિહ્ન પાસથી, કિમ સૂતા હો કાંઈ દિનને રાત કે ॥ નિં ॥
 ૧ ॥ વીર કહે સૂણો ગોયમા, મત કરજો હો એક સમય પ્રમાદ
 કે ॥ જરા આવે યૌવન ગદ્દે, કિમ સૂતા હો કાંઈ કવણુ સવાદકે
 ॥ નિં ॥ ૨ ॥ ચક્રે પૂરવધર મુનિવરા, નિદ્રા કરતા હો ગયા
 નરક નિગોદ કે ॥ અનંતો અનંત કાલ તિહાં રહે, ઇમ બગડે હો,
 કાંઈ ધરમનો મોદકે ॥ નિં ॥ ૩ ॥ જોરાવર ધણુ, જાલમી, યમ

રાજા હો કાંઈ સંબલ કરકે ॥ નિજ સેન્યા લઈ ચિહ્ન દિશે, કિમ
 જગતા હો નર કહિયે શર કે ॥ નિં ॥ ૪ ॥ જગતમાં ગંજે
 નહિ ॥ છેતરાયે હો નર સૂતો નેટકે ॥ સૂતારીશી પાડા જણ્યા,
 કિમ કીજે હો શા પુરપત્ની ભેટકે ॥ નિં ॥ ૫ ॥ શ્રી વીરે ઇમ
 બાખીયું, પંખી બારંડ હો ન કરે પરમાદ કે ॥ તેહ તણી પર
 વિચરજે, પરિહરજે હો ગાયમ પરમાદ કે ॥ નિં ॥ ૬ ॥ તીર
 વચન ઇમ સાંભળી, પરિહરિયો હો ગાયમે પરમાદ કે ॥ લીલા
 સુખ લાધ્યાં ઘણાં, થીરે રહિયો હો જગમાં જસવાદ કે ॥ નિં
 ॥ ૭ ॥ નિદ્રા મત આણુજે હો, સૂઈ રહેજે હો સાવધાન કે ॥
 ધ્યાન ધરમ હિયે ધારજે, ઇમ બાખે હો મુનિ કનક નિદાન કે ॥
 નિં ॥ ૮ ॥

॥ વણુઝારાની સજ્જાય ॥

૧ ॥ નરભવ નયર સોહામણું ॥ વણુઝારા રે ॥ પામીને કરજે
 વ્યત્પાર ॥ અહો મોરા નાયકરે ॥ સત્તાવન સંવર તણી ॥ ૧૦ ॥
 ડાહી ભરજે ઉદાર ॥ અં ॥ ૧ ॥ શુભ પરિણામ વિચિત્રતા ॥
 ૧૦ ॥ કરિયાણાં બહુ મૂલ ॥ અં ॥ મોક્ષનગર જવા બણી ॥
 ૧૦ ॥ કરજે ચિત્ત અનુકૂલ ॥ અં ॥ રં ક્રોધ દોવાનગ ઓલવે
 ૧૦ ॥ માન વિષય ગિરિરાજ ॥ અં ॥ ઓલવજે હળવે કરી
 ૧૦ ॥ સાવધાન કરે કાજ ॥ અં ॥ કંઠમાં વંશજલ માયા
 તણી ॥ ૧૦ ॥ નવિ કરજે વિશરામ ॥ અં ॥ પામી મનોરથ ભટ
 તણી ॥ ૧૦ ॥ પૂરણું નહીં કામ ॥ અં ॥ ૪ ॥ રાગ દેવ દોય
 ચોરટા ॥ ૧૦ ॥ વાટમાં કરશે હેરાન ॥ અં ॥ વિવિધ વીર્ય
 ઉદ્ધાસથી ॥ ૧૦ ॥ તે હણુજેરે હાય ॥ અં ॥ ૫ ॥ એમ સવિ

વિધન વિધાન ॥ ૧૦ ॥ પહોંચજો શિવપુર વાસ ॥ અં ॥
 ક્ષયઉપશમ જે ॥ ૧૦ ॥ પોડે બર્યા શુભરાશ ॥ અં ॥
 ૬ ॥ આયક જાતે તે ઘશે ॥ ૧૦ ॥ લાભ હોશે તે અપાર ॥
 અં ॥ ઉત્તમ વસ્તુ જે એમ કરે ॥ ૧૦ ॥ પદ્મ નમે વારંવાર
 ॥ અં ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

॥ કાયા ઉપર સજ્જાય ॥

॥ કાયારે વાડી કારમી, સીચંતારે શકે ॥ ઉક ઝાડ રોમાવલી,
 કેવલ ન મકે ॥ કાં ॥ ૧ ॥ કાયા માયા કારમી, જોવંતક
 જશે ॥ મારગ લેજો મોક્ષનો, જીવડો સુખ પાશે ॥ કાં ॥ ૨ ॥
 અરિહંત આંખો મોરીયો, સામાયિક થાણે ॥ મંત્ર નમસ્કાર સમા-
 રજો, સમકિત શુદ્ધ ઠાણે ॥ કાં ॥ ૩ ॥ વાડી કરો વિરતાં તણી,
 સત્રિ લોભ નિવારો ॥ શીઘ્ર સંયમ દોનું એકઠાં. બલી પેરે પારો ॥
 કાં ॥ ૪ ॥ પ્રાંચ પુરુષ દેશાવરી, એડા એણી ડાલી ॥ ફળ સુંટીને
 ચોરીમાં, ન કરી રખવાલી ॥ કાં ॥ ૫ ॥ ઇશુ વાડી એક
 સડો, સુખ સિદ્ધર એડો ॥ અહુત જતન કરી રાખીઓ, જાતો
 કિણ્ણી ન દોડો ॥ કાં ॥ ૬ ॥ કાં ભોળપણે ભવ હારિયો, મતી
 મોડી મંબાલી ॥ રત્ન ચિંતામણિ સારીખી, કાંઈ માંડ ન વાઢી ॥
 કાં ॥ ૭ ॥ રત્ન તિલક સેવક બણે, સુણે જો વાઢાલી ॥ વાડ
 બાઢી પરં પાગળો, કરજો ઢંગ વાઢી ॥ કાં ॥ ૮ ॥

બાર વ્રતના, અતિચાર સિવાયના, મહોટા બાર દોષ.

પર દેવો નહિ પૂજવા, સમકિત લીધું સાર;	
બાધા લે નિજ દેવની, ^૧ એમાં દોષ અપાર !	૧
જિવહિંસા કરવી નહીં, વ્રત પડેલું શ્રીકાર;	
ઊવધ તોડે ઊવની, ^૨ એમાં દોષ અપાર !	૨
અસત્ય વચન ન બોલવું, વ્રત બીજું સ્ત્રીકાર,	
બૂઠું જણાવે જ્ઞાનમાં, ^૩ એમાં દોષ અપાર !	૩
અદત્ત વસ્તુ કોઇની, કરે ન અગ્રીકાર;	
બુલથી આવ્યું ગોપવે, ^૪ એમાં દોષ અપાર !	૪
નિજ દારા સતોષીને, પર દારા પરિહાર;	
વધુ ઇચ્છા વરવા વધુ, ^૫ એમાં દોષ અપાર !	૫
પરિગ્રહને સંકોચવા, નીમ કોંધો નિર્ધાર;	
તણાય તૂણ્યા-નીરમાં, એમાં દોષ અપાર !	૬

૧ તીર્થકર દેવની બાધા લેવી અગર ગચ્છાધિપતિની પાટ શ્રેણી મૂકવાની બાધા લેવી એ મિથ્યાત્વ છે; એને 'લોકોત્તર ધર્મ-ગત મિથ્યાત્વ' કહેવાય છે. ૨ કોઇ મનુષ્યનો ધંધો તોડી નાખવો—તેના પેટ ઉપર પગ મૂકવો એથી પડેલા વ્રતને મહોટા દોષ લાગે છે. ૩ મૂખથી બૂઠું ન બોલે પણ ઇસારામાં પ્રમજાવે તે. ૪ બુલથી આવેલી વસ્તુ તેના માલિકને નહિ આપતાં રાખી લેવી અગર લેણુ ઉપરાંત લેણુદારે બુલથી આવેલી વધારે રકમ જાણીપુઝીને રાખી લેવી તે. ૫ પરસ્ત્રીની બાધા છે પણ પોતે વધારે સ્ત્રીઓ પરણે તો તે 'નવીન સ્ત્રીઓ' પરસ્ત્રી ન ગણાય એમ સમજી વધારે સ્ત્રીઓ પરણવાથી લેવું મન શિયળસંતોષી નહિ થતાં અહોનિશ ભટકવું રહે છે.

૧. જીવંતો સૂઝી રોકવી, ક્રિયા આશ્રવ કાર;
 હદ રાખે અતિ મોકળી, એમાં દોષ અપાર ૨
૨. પંદર કમ્માદાણીના, ત્યાગ કીધા વેપાર;
 ધારે દ્રવ્ય કસાધને, એમાં દોષ અપાર ; ૮
૩. ડરી અનર્થા દોષથી, છંડ્યા ચાર પ્રકાર;
 પંચાતો પરની કરે, એમાં દોષ અપાર ! ૯
૪. સમતા જળમાં કીધવા, કયું સંમાયિક સાર;
 કપાય—કાદવમાં ખુંચે, એમાં દોષ અપાર. ૧૦
૫. સાધુ સમ દીન એકનું, દિસાવગાસિક સાર;
 દુઃખ ઉત્તમ આરની, એમાં દોષ અપાર ! ૧૧
૬. નિજ આતમને પોષવા, પોષધ કીધો સાર;
 તન પોષે સુખે સુધ, એમાં દોષ અપાર ! ૧૨
૭. અન્નોદક બહોરાવિયાં, સાધને ધરિ પ્યાર;
 ત્યુનાધિકપણુ તેવડે, એમાં દોષ અપાર. ૧૩
૮. તજ્યો દેશ દોષ એ, વળિ ખીજ અતિચાર;
 'મોતી' મળવા મોક્ષપદ, સ્વીકારો વ્રત પ્યાર. ૧૪

આ છંદુ વ્રત આશ્રવક્રિયા રોકવા સાર જીવંતીપર્યંતનું છે. અને દસમું વ્રત એક અહોરાત્રિનું છે તેથી દસમા વ્રત કરતાં આ વ્રતમાં દિશાઓનું પરિમાણ લાંબુ ધારવાનું છે. મરે, પરંતુ અત્યંત લાંબું ધારવું નહિ. ૨ પારકી પંચાયત કરવામાં આત્મકલ્પ થવા સંભવ છે. ૩ આ સાધુ મહારાષ્ટ્ર છે—આ મથી, આ સાધુ નિશાન છે—આ મથી, એમાં વિચારથી એકને ઉત્તમ અને ખીજને હલકા નિઆહાર અહોરાત્રવો નહિ.

સઘળી જાતનાં, જૈન ધર્મ સંબંધી, પુસ્તકો

તથા

અમદાવાદમાં મળતો કાપડ વિગેરે તમામ માલ

વ્યાજળી લાવથી મોકલી આપનાર

શાહ પોપટલાલ મોતીલાલ.

કમીશન એજન્ટ, ૦. સારંગપુર તળીયાની પોળ-સુ. અમદાવાદ

(એક વાર ખંપ પાડશે તો સમ્પૂર્ણ સંતોષ મળશે.)

છાપવાનું તમામ જાતનું કામ

કંકોત્રીઓ, પુસ્તકો, પહોંચણુકો વિગેરે

ગુજરાતી, શાસ્ત્રી, અંગ્રેજી

છાપનાર

સારતખંધુ પ્રિન્ટીંગ વર્ક્સ,

માલેક—વાડીલાલ મોતીલાલ શાહ.

‘ જૈનસમાચાર ’ ઓફીસ—અમદાવાદ.

દર વરસે ૧૨ કીમતી પુસ્તકો ભેટ !!!

૩. ૬ ની કીમતનું ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર અર્થ સાથે ભેટ
કોને ?

“જૈનસમાચાર” નામનું અઠવાડિક પત્ર ખરીદે તહેનેજ.

“જૈનસમાચાર” તું વાર્ષિક મુલ્ય રૂ. ૩ છે; અને

૧૨ ભેટનું પોષ્ટ ખર્ચ રૂ. ૧ લેવાય છે.

અને તે વખતે માલક થઇ શકાય છે.

“જૈનસમાચાર” ઓફીસ—અમદાવાદ.

